

Lagutskottets betänkande

1980/81: 28

om ändring i aktiebolagslagen (1975: 1385) m. m. (prop. 1980/81: 146 och 1980/81: 84 delvis, jämte motioner)

Ärendet

I betänkandet behandlas proposition 1980/81: 146 i vilken regeringen (justitiedepartementet) efter hörande av lagrådet föreslagit riksdagen att anta i propositionen framlagda förslag till

1. lag om ändring i aktiebolagslagen (1975: 1385),
2. lag om ändring i lagen (1946: 807) om handläggning av domstolsärenden,
3. lag om ändring i lagen (1973: 303) om ändring i lagen (1944: 705) om aktiebolag.

Vidare behandlas ett i proposition 1980/81: 84 med förslag till lag om införande av utsökningsbalken m. m. av regeringen (justitiedepartementet) framlagt förslag till lag om ändring i aktiebolagslagen. Också över lagförslagen i proposition 84 har lagrådets yttrande inhämtats. Huvuddelen av proposition 84 behandlas av lagutskottet i betänkandet LU 1980/81: 24.

Innehållet i regeringens lagförslag under 1 och 3 i proposition 146 och det förslag till ändring i aktiebolagslagen som lagts fram i proposition 84 framgår av *bilaga 1 och 2*.

Beträffande det huvudsakliga innehållet i proposition 146 och proposition 84 såvitt nu är i fråga hänvisas till vad utskottet anför på s. 4.

I betänkandet behandlas också dels de med anledning av proposition 146 väckta motionerna 1980/81: 2114 och 2115, dels sju under den allmänna motionstiden år 1981 väckta motioner, nämligen 1980/81: 182, 236, 904, 1194, 1196, 1579 och 1586.

Motionsyrkandena redovisas i följande avsnitt.

De frågor som aktualiserats genom motionerna 904 och 1579 har även tagits upp i två motioner som väckts under allmänna motionstiden 1980, nämligen 1979/80: 1864 av Lars Werner m. fl. (vpk) resp. 1979/80: 1120 av Olof Palme m. fl. (s). Motionerna 1120 och 1864 behandlas av justitieutskottet i betänkandet JuU 1980/81: 21.

Motionsyrkandena

A. Under allmänna motionstiden år 1981 väckta motioner

1980/81: 182 av Sten Svensson (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen anhåller om förslag till omedelbar förändring av lagstiftningen rörande registrering av aktiekapital i enlighet med vad som anförts i motionen.

1980/81:236 av Kurt Ove Johansson (s) och Lars-Erik Lövdén (s) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen anhåller om förslag till ändring av konkurslagen som möjliggör näringsförbud vid vissa fall av likvidation,

2. att riksdagen hos regeringen anhåller om förslag till ändring av konkurslagen så att automatiskt näringsförbud inträder vid grova brott i samband med konkurs.

1980/81:904 av Bengt Silfverstrand (s) och Hans Pettersson i Helsingborg (s) vari yrkas att riksdagen hos regeringen anhåller om förslag angående anpassning av minimibeloppet för aktiekapital till penningvärdets förändring.

1980/81:1194 av Gabriel Romanus m. fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar begära av regeringen en översyn av aktiebolagslagen i syfte att anpassa denna till små och medelstora företags villkor,

2. att riksdagen beslutar hemställa till regeringen att den tillsätter en parlamentarisk utredning i syfte att åstadkomma en särskild storföretagslagstiftning i enlighet med vad som anförts i motionen.

1980/81:1196 av Knut Wachtmeister (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om registrering av höjning av aktiekapital i vissa aktiebolag.

1980/81:1579 av Jan Bergqvist m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär en översyn av företagsrevisionen,

1980/81:1586 av Bengt Silfverstrand m. fl. (s) vari yrkas

1. att riksdagen antar en sådan ändring av aktiebolagslagen att krav på kvalificerad revisor kommer att gälla för alla aktiebolag som startas fr. o. m. den 1 januari 1982,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående krav på kvalificerad revisor i befintliga aktiebolag.

B. Med anledning av proposition 146 väckta motioner

1980/81:2114 av Lennart Andersson m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen

1. antar sådan ändring av aktiebolagslagen att likvidatorer utses av domstol,

2. antar sådan ändring av aktiebolagslagen att om likvidatorerna finner skäligen anledning misstänka gäldenärsbrott eller annat brott av intoringa beskaffenhet som har samband med bolagets verksamhet de blir skyldiga att anmäla förhållandet till allmän åklagare,

3. beslutar att likvidators skyldighet att ansöka om bolagets försätande i konkurs skall inträda så snart bolaget är på obestånd,

4. antar sådan ändring i aktiebolagslagen att likvidatorerna åläggs att sörja för att bolagets räkenskaper bevaras efter upplösningen i enlighet med bokföringslagens bestämmelser.

1980/81:2115 av Joakim Ollén m. fl. (m) vari yrkas att riksdagen måtte besluta att vidta de förändringar av aktieägares ansvar för skulder i aktiebolag som avförs från bolagsregistret efter 1 januari 1982, som anförs i motionen.

Utskottet

Inledning

Associationsrätten har sedan början av 1970-talet varit föremål för ett fortlöpande reformarbete. Det första steget togs år 1973, då betydelsefulla ändringar vidtogs i 1944 års aktiebolagslag (prop. 1973:93, LU 1973:19). Bl. a. höjdes den undre gränsen för aktiekapitalet från 5 000 till 50 000 kr. Reformen, som trädde i kraft den 6 juni 1973, avsåg endast nybildade bolag. Senare samma år (prop. 1973:168, LU 1973:41) infördes bestämmelser om att den nya gränsen för aktiekapitalet efter viss frist skulle gälla även bolag som bildats före den 6 juni 1973. Fristen, som förlängts år 1977, utlöper den 31 december 1981.

År 1975 (prop. 1975:103, LU 1975/76:4) ersattes 1944 års aktiebolagslag av en ny aktiebolagslag (1975:1385). 1975 års lagstiftning innebar i huvudsak en genomgripande teknisk översyn av aktiebolagsrätten. Den nya aktiebolagslagen (ABL) trädde i kraft den 1 januari 1977.

Turen kom härefter till lagstiftningen om handelsbolag och enkla bolag. År 1974 tillkallades särskilda sakkunniga, vilka antog namnet 1974 års bolagskommitté, för att göra en översyn av bl. a. denna lagstiftning. Kommittén hade vidare i uppgift att utreda frågan om en särskild bolagsform för mindre bolag. Genom tilläggsdirektiv utvidgades kommitténs uppdrag till att avse också vissa koncernrättsliga spörsmål. Bolagskommittén redovisade sitt arbete i tre betänkanden (SOU 1978:66) Andelsbolagslag, (SOU 1978:67) Nya bolagsregler m. m. samt (SOU 1979:46) Koncernbegreppet m. m.

Förslaget till en ny bolagsform, s. k. andelsbolag, för mindre företag mötte vid remissbehandlingen viss kritik. På grund härav kom förslaget inte att läggas till grund för någon proposition.

På grundval av bolagskommitténs två övriga betänkanden samt av bl. a. två promemorior från brottsförebyggande rådet (BRÅ) – (BRÅ PM 1978:2) Revisors verksamhet och (BRÅ PM 1979:5) Aktiebolagslagen – förstärkt skydd för det bundna kapitalet – framlades i proposition 1979/80:143 förslag till dels lag om handelsbolag och enkla bolag, som skulle ersätta gällande lag på området, dels lag om årsredovisning m. m. i vissa företag, dels vissa ändringar i aktiebolagslagen. Förslagen i propositionen antogs av riksdagen under hösten 1980 (LU 1980/81:4). Den nya lagstiftningen träder i kraft den 1 juli 1981.

I lagstiftningsärendet skedde också vissa ändringar i lagen (1951:308) om ekonomiska föreningar (prop. 1979/80:144, LU 1980/81:4).

Också konkursrätten har under senare år blivit föremål för ett omfattande reformarbete. Bl. a. infördes år 1979 nya regler om konkursförvaltning och tillsyn i konkurs (prop. 1978/79: 105, LU 1978/79: 19). Avsikten med de nya reglerna, som trädde i kraft den 1 januari 1980, är bl. a. att man skall få bättre möjligheter att komma till rätta med den omfattande ekonomiska brottslighet som förekommer i samband med konkurser. Det tidigare systemet med s. k. fattigkonkurser har ersatts av en ny ordning för handläggning av mindre konkurser. Förvaltare skall förordnas också i mindre konkurser och tillsyn över förvaltningen skall liksom i en ordinär konkurs utövas av kronofogdemyndigheten. Förvaltaren skall utreda orsakerna till obeståndet samt undersöka om det finns återvinningsmöjligheter och om gäldenären kan misstänkas för gäldenärsbrott. Förvaltaren är också skyldig att till åklagare anmäla misstankar om gäldenärsbrott eller viss annan brottslighet som kommer fram i samband med konkursen och som gäller gäldenärens näringsverksamhet.

I sammanhanget bör också nämnas de nya bestämmelserna om s. k. konkurskarantän som trädde i kraft den 1 juli 1980 (prop. 1979/80: 83, LU 1979/80: 31). Bestämmelserna innebär att en näringsidkare som har gått i konkurs under vissa förutsättningar kan förbjudas att bedriva näringsverksamhet efter konkursen.

Propositionernas huvudsakliga innehåll

I proposition 146 föreslås att den nuvarande möjligheten till s. k. likvidation av aktiebolag skall avskaffas fr. o. m. den 1 januari 1982. Likvidatorerna hänvisas i stället till att begära att bolaget försätts i konkurs. I denna del grundas propositionen på en promemoria från BRÅ, (BRÅ PM 1980: 1) Likvidationsförfarandet i aktiebolagslagen. Promemorian har remissbehandlats. Vidare framläggs förslag till ändringar av bestämmelserna om höjningen av aktiekapitalet för äldre bolag. F. n. gäller att ett beslut om höjning av aktiekapitalet måste vara registrerat hos patentverket före den 1 januari 1982. Förslaget innebär att det skall räcka med att beslutet om höjningen anmälts före utgången av år 1981. Slutligen föreslås vissa ändringar i ABL:s regler om tvångsinlösen av aktier.

I proposition 84 framläggs bl. a. ett förslag till lag om ändring i ABL. Förslaget innebär i huvudsak att ABL anpassas till de nya regler som kommer att införas genom utsökningsbalken (prop. 1980/81: 8, LU 1980/81: 23). Förslaget avses träda i kraft samtidigt med utsökningsbalken, dvs. den 1 januari 1982.

Likvidationsförfarandet

Ett aktiebolag kan upplösas på flera sätt. Det kan ske genom att bolaget går upp i ett annat bolag (fusion) eller genom att bolaget avförs ur aktiebolagsregistret. Även konkurs kan leda till att ett bolag upplöses. Normalt sker emellertid en upplösning genom ett särskilt förfarande som kallas likvidation.

Bestämmelser om likvidation och upplösning av aktiebolag finns i 13 kap. ABL. Likvidationen har till syfte att realisera bolagets tillgångar. Skulderna betalas och de överskjutande tillgångarna fördelas bland aktieägarna. Ett aktiebolag kan träda i likvidation frivilligt, helt enkelt därför att aktieägarna inte vill fortsätta verksamheten. I vissa fall föreskrivs emellertid att ett bolag skall träda i likvidation, oavsett om aktieägarna vill det eller ej. De vanligast förekommande fallen av tvångslikvidation är att bolaget saknar till bolagsregistret anmäld behörig styrelse eller att bolaget inte har sänt in årsredovisning för något av de senaste två räkenskapsåren. Ett annat fall av tvångslikvidation är att bolagets eget kapital till viss del gått förlorat. Normalt ankommer det på bolagsstämman att besluta om likvidation. För att reglerna om tvångslikvidation skall vara effektiva kan emellertid även rätten besluta om sådan likvidation på ansökan av exempelvis en aktieägare eller en borgenär eller efter anmälan av patentverket.

En bolagsstämma eller domstol som beslutar att ett aktiebolag skall träda i likvidation skall samtidigt utse en eller flera likvidatorer. Under likvidationen träder likvidatorerna i styrelsens och den verkställande direktörens ställe. Bolagsstämman fungerar i huvudsak som förut. Ett uppdrag som revisor upphör inte genom likvidationsbeslutet.

När ett bolag trätt i likvidation skall bolagsledningen genast avge redovisning för sin förvaltning av bolagets angelägenheter för tiden fram till beslutet om likvidation. Likvidatorerna å sin sida skall gå igenom bolagets ställning och skaffa sig uppgifter om dess tillgångar och skulder. Kallelse på bolagets okända borgenärer skall ske. Likvidatorerna skall så snart det kan ske förvandla bolagets egendom till pengar, i den mån det behövs för likvidationen, samt betala bolagets skulder. Därefter skall likvidatorerna skifta bolagets behållna tillgångar mellan aktieägarna. När likvidatorerna har fullgjort sitt uppdrag och lagt fram sin slutredovisning på en bolagsstämma, är bolaget upplöst.

Om ett aktiebolag i likvidation inte har tillgångar som täcker likvidationskostnaderna kan likvidationen upphöra på ett tidigt stadium genom s. k. fattiglikvidation. En sådan innebär att rätten på anmälan av likvidatorerna förklarar att likvidationen skall läggas ned och bolaget anses upplöst. Fattiglikvidation innebär bl. a. att kallelse på okända borgenärer inte behöver ske. Eventuella tillgångar skall efter rättens förordnande tillfalla allmänna arvsfonden.

I den till grund för propositionen liggande BRÅ-promemorian föreslogs att möjligheten till s. k. fattiglikvidation skulle avskaffas och ersättas med en ordning som innebär skyldighet för likvidator att hos rätten ansöka om bolagets försättande i konkurs, om han finner att bolaget är på obestånd. I propositionen förordas att förslaget i promemorian genomförs. Konkursplikten föreslås dock begränsad till fall då ett bolag är på obestånd och inte kan betala likvidationskostnaderna.

I motion 1980/81: 2114 (s) yrkas att konkursplikten i enlighet med vad

BRÅ förslagit skall inträda så snart bolaget är på obestånd (yrkande 3). Motionärerna anser att BRÅ:s förslag är väl genomtänkt samt att det är angeläget att förslaget genomförs som ett led i kampen mot den ekonomiska brottsligheten. Motionärerna pekar vidare på att praktiskt taget samtliga remissinstanser har tillstyrkt förslaget eller lämnat det utan erinran.

Som utskottet inledningsvis berört har fattigkonkurserna numera avskaffats och ersatts med en ny och effektivare ordning för handläggning av mindre konkurser. Reformen föranleddes av att det tidigare systemet med fattigkonkurser hade många brister och utnyttjades som ett led i ekonomisk brottslighet. Tidigare torde fattigkonkurs och fattiglikvidation ha framstått som två i det närmaste likvärdiga alternativ när det gällt att upplösa bolag, vars tillgångar inte ens räckt till täckande av kostnaderna för ett avvecklingsförfarande. Enligt utskottets mening torde det otvivelaktigt förhålla sig så att reglerna om fattiglikvidation kan utnyttjas för att dölja ekonomisk brottslighet. Utskottet erinrar om vad utskottet år 1979 framhöll med anledning av en motion nämligen att det är angeläget att åtgärder vidtas mot missbruk av likvidationsinstitutet (LU 1979/80: 2). Utskottet tillstyrker att reglerna om fattiglikvidation slopas och att man i stället inför en ordning enligt vilken likvidator blir skyldig att ansöka om bolagets försättande i konkurs.

När det gäller den närmare utformningen av konkursplikten vill utskottet erinra om att – som ovan redovisats – likvidation är den normala formen för upplösning av ett bolag, när ägarna av olika legitima skäl inte längre vill att verksamheten i bolaget skall fortsätta. Det bör vidare påpekas att ett aktiebolag som i och för sig inte är på obestånd, därför att det kan betala sina skulder efter hand som de förfaller, i och med ett beslut om likvidation kan komma på obestånd. Likvidationsbeslut medför nämligen att tidigare ej förfallna skulder skall betalas. Om konkursplikten knöts till enbart det förhållandet att bolaget är på obestånd skulle detta kunna få till följd att användningen av likvidationsinstitutet begränsades utan att några sakliga skäl talar härför. Sålunda skulle exempelvis ett dotterbolag som endast har skulder – överstigande tillgångarna – till moderbolaget inte kunna avvecklas genom en likvidation utan tvingas gå i konkurs. Vad gäller bolag, vars skulder överstiger tillgångarna, vill utskottet också i likhet med departementschefen understryka vikten av att en ny ordning inte lägger hinder i vägen för en smidig uppgörelse inom likvidationsförfarandets ram. Som framhålls i propositionen förekommer det f. n. att bolagets fordringsägare i en ackordsliknande uppgörelse går med på att deras fordringar sätts ned. För fordringsägarna torde en sådan uppgörelse i många fall vara fördelaktigare än en konkurs.

Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att ett alltför vidsträckt tillämpningsområde för konkursplikten skulle medföra påtagliga nackdelar både för bolagets fordringsägare och för dess aktieägare. I sammanhanget bör betonas att den i propositionen föreslagna ordningen inte berövar

likvidatorn möjligheten att frivilligt ansöka om att bolaget försätts i konkurs. Även borgenärerna har denna möjlighet. Utskottet vill också framhålla att vad frågan nu gäller är att komma till rätta med eventuella missbruk av likvidationsinstitutet och därmed förhindra ekonomisk brottslighet. I likhet med departementschefen anser utskottet att man på goda grunder kan anta att flertalet sådana förfaranden som man vill nå med den nya ordningen typiskt sett har samband med fall då ett bolags tillgångar inte förslår ens till kostnaderna för likvidationsförfarandet, dvs. situationer på vilka de nuvarande bestämmelserna om fattiglikvidation är tillämpliga.

Enligt utskottets mening innebär förslaget i propositionen en lämplig avvägning mellan å ena sidan intresset av att ekonomisk brottslighet i samband med likvidation motarbetas och å andra sidan borgenärernas och aktieägarnas intressen av att användningen av likvidationsinstitutet inte i onödan försvåras eller förhindras. Utskottet tillstyrker därför propositionen i denna del och avstyrker bifall till motion 2114 yrkande 3.

I motion 1980/81: 236 (s) yrkas att förslag skall föreläggas riksdagen som dels möjliggör att *näringsförbud* kan användas vid vissa fall av likvidation (yrkande 1), dels innebär att näringsförbud automatiskt inträder vid grova brott i samband med konkurs (yrkande 2).

Som tidigare berörts kan fr. o. m. den 1 juli 1980 näringsförbud i vissa fall meddelas. Bestämmelserna finns i 199 b–199 j och 212 §§ konkurslagen. Näringsförbud kan meddelas gäldenär som är näringsidkare. Är gäldenären ett aktiebolag eller liknande juridisk person kan förbudet meddelas den som är eller som under de senaste två åren före konkursansökningen varit ställföreträdare för den juridiska personen eller som faktiskt handhar eller handhaft ledningen eller förvaltningen av företaget. En grundförutsättning för att näringsförbud skall kunna meddelas är att konkurs inträffat. Vidare skall personen i fråga ha förfarit grovt otillbörligt mot sina borgenärer eller på annat sätt ha grovt åsidosatt vad som ålegat honom som näringsidkare. Förbud kan också meddelas den som upprepade gånger förekommit i konkurs under förutsättning att han i näringsverksamhet, som har föregått konkurserna, har åsidosatt vad som ålegat honom som näringsidkare och näringsförbud är påkallat av särskilda skäl.

Den som meddelats näringsförbud får i princip inte driva näringsverksamhet som är bokföringspliktig enligt bokföringslagen (1976: 125). Han får inte heller vara styrelseledamot eller i annan egenskap vara ställföreträdare för aktiebolag eller vissa andra slag av juridiska personer eller – utan att formellt vara ställföreträdare – faktiskt handha ledningen eller förvaltningen av företaget.

Näringsförbud kan meddelas att gälla inte bara under konkursen utan också sedan denna avslutats. Förbudet är tidsbegränsat. Maximitiden är fem år med viss möjlighet till förlängning.

Frågor om näringsförbud skall prövas av allmän domstol på talan av allmän åklagare.

Den som bryter mot ett meddelat näringsförbud kan dömas till fängelse i högst två år. I ringa fall kan påföljden vara böter eller fängelse i högst sex månader.

Motiveringen till yrkandena i motion 236 finns i motion 1980/81: 234, vari framförs olika förslag till åtgärder mot den ekonomiska brottsligheten. Motion 234 har hänvisats till justitieutskottet. Beträffande näringsförbudet framhåller motionärerna att 1979 års reform inte var tillräckligt långtgående och att ett sådant förbud borde kunna tillgripas även vid likvidation, eftersom likvidation i vissa fall kan missbrukas på samma sätt som konkurs. Vidare anser motionärerna att förbudet automatiskt borde följa vid t. ex. grovt skattebrott. En sådan automatik skulle enligt motionärerna sannolikt visa sig vara god processekonomi och spara administrativt arbete. Automatiskt näringsförbud borde också övervägas vid uppenbar tredska att betala in skatter och avgifter.

Utskottet vill för sin del erinra om att när näringsförbudet infördes år 1980 framfördes från olika håll tvivel om huruvida reformen skulle få någon praktisk betydelse. Såvitt utskottet har sig bekant har emellertid utvecklingen hittills inte varit sådan att dessa farhågor kan anses besannade. Tvärtom har redan – trots att reglerna bara är tillämpliga vid konkurser som inträffat efter den 1 juli 1980 – flera beslut om näringsförbud meddelats. Erfarenheterna från tillämpningen av de nya reglerna är emellertid mycket begränsade och några säkra slutsatser om reformens effekt kan inte dras. Framtiden får utvisa om och i vad mån reglerna behöver ses över.

Vad särskilt gäller motionärernas önskemål om näringsförbud vid likvidation vill utskottet framhålla att önskemålet i väsentlig mån blir tillgodosett genom propositionen. Som utskottet ovan berört kan man på goda grunder anta att flertalet fall av ekonomisk brottslighet med anknytning till likvidation förekommer just vid fattiglikvidation. Genom att möjligheten till fattiglikvidation ersätts med en skyldighet för likvidator att ansöka om bolagets försättande i konkurs blir det möjligt att tillgripa näringsförbudet. Utskottet vill också påpeka att reformen även leder till att undersökning skall ske huruvida gäldenären förfarit brottsligt. Enligt utskottets mening saknas det i vart fall f. n. anledning att överväga en utvidgning av tillämpningsområdet för näringsförbud. Inte heller anser utskottet att det finns skäl att nu frångå riksdagens ställningstagande vid genomförandet av reformen att näringsförbudet skall inträda endast efter prövning i varje särskilt fall. Som utskottet framhöll i lagstiftningsärendet (LU 1979/80: 31) är ett system med prövning av näringsförbudet i varje särskilt fall – rent allmänt sett – ägnat att ge mera tyngd åt förbudet. Ett sådant system har också den fördelen att den på ett bättre sätt än en ordning med automatiskt förbud understryker med vilket allvar samhället ser på otillbörliga förfaranden från konkursgäldenärens sida.

I enlighet med det anförda avstyrker utskottet bifall till motion 236.

I den tidigare omnämnda BRÅ-promemorian framlades också vissa förslag till *ändringar i det vanliga likvidationsförfarandet*. Bl. a. föreslogs – efter mönster av vad som gäller för konkursförvaltare – att likvidator, som finner skäligen anledning misstänka att gäldenärsbrott eller annat brott som inte är ringa har förekommit i samband med bolagets verksamhet, skall vara skyldig att underrätta åklagare och därvid ange grunden för misstanken. Promemorian innehöll vidare förslag om att skärpta krav på likvidators kvalifikationer skall införas samt om att rätten alltid skall utse likvidator.

I propositionen har förslagen inte fått någon motsvarighet.

I motion 2114 (s) yrkas att förslagen om likvidators skyldighet att underrätta åklagare och om utseende av likvidator skall genomföras (yrkande 1 resp. 2). Motionärerna anser att förslagen är väl underbyggda.

Utskottet vill framhålla att förslagen i motionen innebär ett närmande av reglerna om likvidationsförfarandet till vad som gäller i konkurs. Utskottet erinrar om att stora principiella skillnader finns mellan konkurs och likvidation. Syftet med konkurs är att vid gäldenärens insolvens möjliggöra att hans egendom tvångsvis omhändertas för att tillgodose borgenärernas konkurrerande anspråk. Likvidation däremot är en avvecklingsform som i princip ligger i bolagsledningens och ägarnas händer. Enligt utskottets mening bör det inte utan starka skäl ifrågakomma att införa regler som bryter mot denna grundsyn. Som framhålls i propositionen torde flertalet likvidationer som det här är fråga om genomföras utan att fordringsägarna lider någon skada. Inte heller BRÅ-promemorian och remissyttrandena ger underlag för antagande att den nuvarande ordningen medfört några nackdelar av betydelse. Redan med hänsyn till det anförda framstår motionärernas förslag som alltför långtgående.

Utskottet vill tillägga att promemorians förslag om utseende av likvidator skall ses mot bakgrund av de samtidigt föreslagna kvalifikationskraven på likvidatorn. Enligt promemorian var dessa krav så allmänt hållna att det fanns risk för att deras syften inte tillgodosågs, om rätten att utse likvidator låg kvar hos bolagsstämman. När förslaget om kvalifikationskrav nu inte längre är aktuellt framstår det därför som föga meningsfullt att frånta bolagsstämman rätten att utse likvidator. Utskottet vill också erinra om vad patentverket anför i sitt yttrande över promemorian, nämligen att ägare av ett bolag måste anses ha ett berättigat intresse att själva få påverka personvalet oavsett om det gäller likvidator eller annan funktionär så länge inte bolagets situation är sådan att bolaget är skyldigt enligt lag att träda i likvidation.

Utöver vad ovan sagts vill utskottet beträffande förslaget om underrättelse till åklagare framhålla att det inte torde finnas anledning att i varje likvidationsförfarande – även sådana som avser bolag med större tillgång-

är än skulder – utreda huruvida brott förekommit. I flertalet fall av likvidationer torde det röra sig om en seriös avveckling av bolaget. Det sagda innebär emellertid inte att en likvidator som upptäcker att brott förekommit i samband med bolagets verksamhet bör underlåta att anmäla saken till åklagare. Någon formell skyldighet att göra brottsanmälan bör dock inte åläggas likvidator.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet bifall till motion 2114 yrkandena 1 och 2.

I motion 2114 (s) yrkas vidare att ABL skall ändras så att likvidator blir skyldig att sörja för att bolagets räkenskaper bevaras efter upplösningen i enlighet med bokföringslagens bestämmelser (yrkande 4). Motionärerna hänvisar till att förslag om en sådan *arkiveringsskyldighet* framlagts i BRÅ-promemorian och framhåller att starka skäl talar för att förslaget genomförs.

Bokföringsskyldigheten enligt bokföringslagen (1976: 125) omfattar bl. a. att arkivera verifikationer, bokföringsböcker och annat bokföringsmaterial. I 22 § bokföringslagen stadgas att allt räkenskapsmaterial skall bevaras i ordnat skick inom landet under minst 10 år från utgången av det kalenderår då räkenskapsåret avslutades. Reglerna i bokföringslagen är tillämpliga på alla aktiebolag oavsett om de utövar näringsverksamhet eller ej.

Enligt 8 kap. 6 § ABL gäller att styrelsen svarar för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter. Finns verkställande direktör skall han handha den löpande förvaltningen enligt riktlinjer och anvisningar som styrelsen meddelar. Styrelsen skall tillse att organisationen beträffande bokföringen och medelsförvaltningen även innefattar en tillfredsställande kontroll. Verkställande direktören skall sörja för bl. a. att bolagets bokföring fullgörs i överensstämmelse med lag. Vid likvidation träder likvidatorn i styrelsens och verkställande direktörs ställe (13 kap. 7 §). Vidare gäller att bestämmelserna i ABL om styrelse och styrelseledamöter äger motsvarande tillämpning på likvidator i den mån annat inte följer av särskilda bestämmelser i 13 kap.

I likhet med departementschefen anser utskottet att en likvidator torde vara skyldig att sörja för arkivering av bolagets räkenskaper på grund av bestämmelserna i ABL. Motionärernas önskemål är således redan tillgodosett. Motion 2114 yrkande 4 bör därför inte föranleda någon åtgärd från riksdagens sida.

Höjning av aktiekapitalet till 50 000 kr.

Genom lagen (1973: 303) om ändring i lagen (1944: 705) om aktiebolag höjdes, som tidigare berörts, gränsen för minsta tillåtna aktiekapital från 5000 kr. till 50 000 kr. Lagändringen trädde i kraft den 6 juni 1973. I övergångsbestämmelser föreskrevs sedermera att den nya aktiekapitalgränsen efter viss övergångstid också skulle gälla för bolag som hade bildats före den 6 juni 1973.

Genom tillkomsten av den nya aktiebolagslagen upphävdes 1944 års aktiebolagslag. Den nya aktiebolagslagen innebär ingen ändring i fråga om aktiekapitalets storlek. I 4 § lagen (1975: 1386) om införande av aktiebolagslagen (1975: 1385) finns en erinran om de särskilda övergångsbestämmelser som gäller för aktiebolag bildade före den 6 juni 1973.

Enligt punkt 4 i dessa särskilda övergångsbestämmelser (senaste lydelse 1977: 320) skall bolag, vars registrerade aktiekapital vid utgången av år 1981 inte uppgår till 50000 kr. och som då inte har trätt i likvidation eller försatts i konkurs, genom registreringsmyndighetens försorg avföras ur aktiebolagsregistret. Genom denna åtgärd skall bolaget anses upplöst. I motsats till vad som i allmänhet gäller i fråga om ändring av uppgifter i aktiebolagsregistret skall uppgiften om att bolaget har avförts ur registret inte kungöras.

När ett aktiebolag på grund av underlåtenhet att höja aktiekapitalet har avförts ur bolagsregistret inträder aktieägarna i bolagets ställe som part i alla de avtal som bolaget har slutit med tredje man. För bolagets förpliktelser i övrigt blir aktieägarna, styrelseledamöterna och verkställande direktören solidariskt ansvariga. Om bolaget enligt lag eller annan författning har varit skyldigt att vidta någon åtgärd eller lämna någon uppgift, skall denna skyldighet i stället fullgöras av styrelsen. Det fanns möjlighet för aktieägarna m. fl. att undgå det personliga gäldansvaret genom att under tiden den 1 oktober 1980—den 31 mars 1981 ansöka hos rätten om tvångslikvidation av bolaget.

Bestämmelserna om avregistrering av aktiebolag vid utgången av år 1981 kan enligt punkt 5 i övergångsbestämmelserna frivilligt tillämpas dessförinnan. En förutsättning för detta är att samtliga aktieägare och styrelseledamöter samt verkställande direktören begär avregistrering. Avregistreringen måste begäras före utgången av oktober 1981. Till den frivilliga avregistreringen har knutits samma rättsföljder som gäller vid den obligatoriska avregistreringen vid 1981 års utgång. Således inträder bl. a. solidariskt ansvar för bolagets förpliktelser.

I skrivelse till regeringen har Föreningen Auktoriserade revisorer FAR och Svenska revisorsamfundet begärt att det nuvarande kravet att aktiekapitalhöjningen skall ha registrerats före utgången av år 1981 mjukas upp. Organisationerna har föreslagit att det skall räcka med att ansökan om registrering inkommit före årsskiftet. Som skäl för framställningen har åberopats att det finns anledning att befara en stor anhopning av kapitalökningsärenden hos registreringsmyndigheten kort tid före utgången av år 1981 och att svårigheter kan beräknas uppstå för myndigheten att tillräckligt snabbt registrera de önskade aktiekapitalökningarna. Såsom övergångsbestämmelserna nu är utformade finns det därför enligt revisorsföreningarna risk för att bolag mot sin vilja och trots ett beslut om kapitalökning kommer att bli avförda ur aktiebolagsregistret.

I propositionen föreslås på grundval av ovannämnda skrivelse att punkt

4 i övergångsbestämmelserna ändras så att den automatiska upplösningen av ett aktiebolag undgås, om bolaget senast vid utgången av år 1981 till patentverket anmält att beslut om aktiekapitalets ökning till minst 50 000 kr. fattats samt detta beslut sedermera registreras.

Av propositionen framgår att det f. n. finns omkring 120 000 aktiebolag, varav ca 60 000 har aktiekapital som understiger 50 000 kr. Enligt vad departementschefen har inhämtat från patentverket talar mycket för att bolagen väntar så länge som möjligt innan de tar ställning till om aktiekapitalet skall höjas eller om bolaget skall upphöra som aktiebolag. Detta, framhålls vidare, kommer att få till följd en kraftig koncentration av registreringsärenden under senare delen av år 1981. Patentverket räknar med att denna ärendekoncentration kan komma att leda till en förlängning av handläggningstiden för ett ärende om kapitalökning från nuvarande ca fem veckor till fyra à fem månader.

Utskottet vill för sin del understryka vikten av att avvecklingen av aktiebolag med ett lägre aktiekapital än 50 000 kr. fullföljs. Någon ytterligare frist för upplösningen av dessa bolag kan därför inte accepteras. Samtidigt måste det emellertid beaktas att övergångsbestämmelserna i sin nuvarande utformning innebär att frågan om ett bolags fortsatta bestånd i många fall blir beroende av patentverkets möjligheter att kunna registrera inkommande anmälningar om kapitalökning. Enligt utskottets mening kan en sådan ordning inte anses tillfredsställande. Med hänsyn härtill och då, som departementschefen påpekar, det inte finns anledning anta att den föreslagna ändringen i någon större utsträckning kommer att fördröja avvecklingen av aktiebolag med lägre aktiekapital än 50 000 kr. godtar utskottet förslaget i propositionen.

Ställningstagandet innebär att önskemålen i de två under allmänna motionstiden år 1981 väckta motionerna, 1980/81: 182 (m) och 1980/81: 1196 (m) helt eller i allt väsentligt tillgodoses. I båda motionerna yrkas att regeringen skall förelägga riksdagen förslag till sådan ändring i övergångsbestämmelserna att upplösning förhindras om ett bolag anmäler beslut om höjning av aktiekapitalet. I motion 182 föreslås att tidsgränsen för ingivande av anmälan sätts vid utgången av år 1981 och i motion 1196 att tidsgränsen bestäms till den 30 september 1981.

När ett aktiebolag på grund av underlåtenhet att höja aktiekapitalet avförs ur bolagsregistret får detta, som ovan redovisats, till följd bl. a. att aktieägarna, styrelseledamöterna och verkställande direktören får ett *solidariskt ansvar* för bolagets förpliktelser. I motion 1980/81: 2115 (m) framhålls att denna reglering i vissa fall kan få orimliga konsekvenser. Sålunda får även personer med mycket obetydliga aktieinnehav, som kanske förvärvat genom arv, ett obegränsat ansvar för bolagets skulder. Motionärerna pekar också på att en person med få aktier sannolikt i mindre utsträckning har följt med i bolagets utveckling och därför haft sämre möjligheter att *gardera sig mot överraskande krav*. Vidare erinrar motionä-

terna om att möjligheten för en enstaka aktieägare att begära bolaget i likvidation och därmed undgå ansvaret upphörde den 31 mars 1981.

Motionärerna anser att övergångsbestämmelserna bör ändras, så att en mer rimlig fördelning av ansvaret för bolagets skulder åstadkoms. För aktieägarna bör det solidariska ansvaret slopas och i stället införas ett ansvar i proportion till vederbörandes kapitalinsats i bolaget. Ansvarsbegränsningen bör dock inte gälla styrelseledamöter. I motionen yrkas att riksdagen skall besluta vidta de förordade ändringarna av aktieägars ansvar.

Utskottet erinrar om att reglerna om solidariskt ansvar för ett aktiebolags skulder infördes med hänsyn till borgenärernas intressen (prop. 1973: 168 s. 13). Att borgenärsintressena tillmättes denna vikt sammanhänge uppenbarligen med att aktieägarna i flertalet fall förutsattes ha ett reellt inflytande över bolaget och ofta gått i borgen för bolagets skulder. Aktieägarnas m. fl. intressen ansågs bli tillräckligt tillgodosedda genom den särskilda möjligheten att begära likvidation av bolaget. Som motionärerna framhåller utlöpte fristen för utnyttjande av denna möjlighet den 31 mars i år. I vad mån likvidationsmöjligheten utnyttjats kan inte bedömas. Som tidigare redovisats finns det emellertid ca 60 000 aktiebolag vars aktiekapital understiger 50 000 kr. och som tydligen i det längsta väntar med att ta ställning till om aktiekapitalet skall höjas eller bolaget upplösas. Det kan enligt utskottets mening inte uteslutas att ett stort antal av bolagen blir upplösta, varigenom aktieägarna drabbas av ett solidariskt ansvar för bolagets förbindelser. I likhet med motionärerna anser utskottet att ett sådant ansvar för bolagets skulder i vissa fall kan få konsekvenser för enskilda aktieägare som inte ter sig rimliga. Detta gäller särskilt då vederbörandes aktieinnehav är ringa och han eller hon haft små reella möjligheter att påverka bolagets skötsel.

Mot bakgrund av det anförda får starka skäl anses tala för att aktieägarnas ansvar för bolagets skulder begränsas i enlighet med motionärernas förslag. Några mera påtagliga nackdelar för borgenärerna torde en sådan ändring inte behöva medföra. Bestämmelserna bör således ändras så att det solidariska ansvaret ersätts med ett proportionellt ansvar. Ansvarsbegränsning bör dock endast gälla aktieägare som inte är eller under senaste tiden varit styrelseledamot eller verkställande direktör. Styrelseledamöter – oavsett om de är aktieägare eller ej – kommer således alljämt att svara solidariskt för bolagets skulder liksom verkställande direktören.

Utskottet förordar att bestämmelser med angiven innebörd förs in i punkt 4 i övergångsbestämmelserna. Den nya regeln om ansvarsbegränsning bör tas upp i ett nytt stycke i punkten. Den bör föranleda justering i punkt 5 i övergångsbestämmelserna.

Företagsrevision och revisors kompetens

I motion 1980/81: 1579 (s) yrkas att riksdagen hos regeringen begär en *översyn av företagsrevisionen*. Enligt motionärerna är det viktigt att revisorns ställning stärks. Vidare framhålls att revisorns rapporteringsmöjligheter och skyldigheter, revisionens och revisionsberättelsens inriktning, innehåll och omfattning är problem som inte har penetrerats ordentligt med hänsyn till de nya krav som ställs på revisionen. Vissa erfarenheter pekar på att man kan behöva etablera fastare former för att meddela iakttagelser från revisionen, t. ex. genom ett obligatoriskt revisionsprotokoll som behandlas av styrelsen med revisorn närvarande.

Också företagsrevisionens och revisorernas roll i skattekontrollen behöver uppmärksammas enligt motionärerna. Revisorerna kan på många sätt motverka skattefusk och skatteflykt. Motionärerna hänvisar till att Förordningen Auktoriserade Revisorer FAR tagit initiativ till fördjupade diskussioner med myndigheterna angående frågor som rör skattekontroll.

Motionärerna konstaterar att det finns många ouppklarade problem på företagsrevisionens område. Därför bör en allmän översyn påbörjas snarast. I centrum för en sådan översyn bör stå frågorna om företagsrevisorns allmänna ställning och hans ansvar gentemot olika intressenter. Utredningen bör sikta till en lösning som garanterar revisorn en oberoende ställning i förhållande till dem som han skall kontrollera.

Utredningen bör diskutera olika åtgärder som kan förbättra revisionens kvalitet. Hit hör bl. a. insatser för bättre utbildning samt ökad tillsyn, nya föreskrifter och anvisningar. Utredningen bör också fastställa vilka resurser som behövs för att klara önskvärda åtgärder på detta område.

Motionärerna anser det naturligt att utredningen ägnar stort intresse åt revisorns rapportering samt revisionens inriktning, innehåll och omfattning. Utredningen bör pröva om inte revisorerna kan lämna större bidrag till samhällets kamp mot skattefusk och skatteflykt.

Motioner med samma syfte som motion 1579 har under de senare åren behandlats av riksdagen flera gånger, bl. a. hösten 1980 i samband med prop. 1979/80: 143 med förslag till ny lagstiftning om handelsbolag m. m. I sitt av riksdagen godkända betänkande i lagstiftningsärendet, LU 1980/81: 4, framhöll lagutskottet att det är nödvändigt att revisorn intar en självständig ställning gentemot dem han skall revidera och gentemot bolagsstämman. Vissa principiella invändningar kunde naturligtvis riktas mot att revisorn framför allt i fåmansbolag i praktiken utses av dem som han skall granska. Å andra sidan måste beaktas, fortsatte utskottet, att – såvitt framgår av BRÅ:s undersökningar – nuvarande ordning inte inneburit några mera betydande nackdelar när det gäller revisorernas möjligheter att opartiskt granska företagen. Utskottet pekade vidare på att det kan vara svårt att hitta tillfredsställande alternativa former för utseende av företagsrevisorer. Mycket talade nämligen för att man borde vara försiktig med att rubba det förtroendefulla förhållande som i dag i allmänhet råder mellan

företag och revisorer. Ett friktionsfritt samarbete torde enligt utskottet utgöra en viktig förutsättning för att en revisor skall få gehör hos företagsledningen för sina synpunkter på hur företagets verksamhet bör bedrivas.

Utskottet anförde vidare att i den allmänna debatten om företagsrevisionen intresset under senare tid i stor utsträckning också har inriktats på möjligheten att effektivare använda revisorsfunktionen som ett medel att motverka ekonomisk brottslighet. Givetvis skulle det vara möjligt att lagstiftningsvägen utöka revisornas skyldigheter och befogenheter att kontrollera ett företags verksamhet.

Utskottet framhöll att dessa befogenheter redan var mycket stora. Det i den då aktuella propositionen framlagda och av utskottet tillstyrkta förslaget om en utvidgning av revisors uppgiftsskyldighet bidrog också till en ökad öppenhet i dessa sammanhang. Utskottet pekade vidare på vikten av att kvalificerade revisorer anlitas.

Utskottet hänvisade vidare till att en översyn av vissa delfrågor i företagsrevisionskomplexet påbörjats inom företagsbeståndskommittén och till att ett visst reformarbete på företagsrevisionens område även borde kunna göras inom ramen för kommerskollegiets tillsynsverksamhet.

Det anförda visade enligt utskottets mening att någon allmän översyn av företagsrevisionens innebörd och inriktning inte var erforderlig. Utskottet avstyrkte därför bifall till motionen.

I anslutning till det anförda vill utskottet erinra om att spørsmålet även tagits upp i en under allmänna motionstiden 1980 väckt motion 1979/80: 1120 om åtgärder mot den ekonomiska brottsligheten. Över motionen, som hänvisats till justitieutskottet, har lagutskottet yttrat sig och därvid förordat att den avstyrks i denna del. I betänkandet JuU 1980/81: 21 hemställer justitieutskottet att motionen avslås.

Enligt utskottets mening saknas anledning att nu bedöma frågan om en översyn av företagsrevisionen annorlunda. Utskottet avstyrker därför bifall till motion 1579.

I motion 1980/81: 1586 (s) tas upp en fråga om *kvalificerade revisorer* i aktiebolag.

Endast för vissa större aktiebolag uppställs f. n. särskilda krav på revisornas kompetens. Bestämmelserna om kvalificerade revisorer finns i 10 kap. 3 § ABL. Enligt lagrummets första stycke skall ett bolag ha minst en auktoriserad eller godkänd revisor, om bolagets bundna kapital uppgår till 1 milj. kr. eller mer. I andra stycket föreskrivs att vissa större bolag skall ha minst en auktoriserad revisor.

Genom de ändringar i ABL som antogs hösten 1980 och som träder i kraft den 1 juli 1981 har skyldigheten för aktiebolag att ha kvalificerad revisor utsträckt till att gälla också bolag, vars senast fastställda balansräkning visar att full täckning inte finns för aktiekapitalet.

Lagstiftningsåtgärderna hösten 1980 innebär vidare att också större ekonomiska föreningar liksom handelsbolag, enskilda näringsidkare och rörel-

sedrivande ideella föreningar med tillgångar över 1000 basbelopp blir skyldiga att ha kvalificerad revisor från den 1 juli 1981.

I motionen yrkas att riksdagen dels skall anta sådan ändring av ABL att krav på kvalificerad revisor kommer att gälla för alla aktiebolag som startas efter utgången av år 1981, dels ger regeringen till känna vad som anförs i motionen beträffande krav på kvalificerad revisor i befintliga aktiebolag.

Enligt motionärerna är det ställt utom alla tvivel att införandet av krav på kvalificerad revisor för alla aktiebolag skulle tjäna åtminstone två viktiga syften. En sådan reform skulle både innebära en företagsekonomisk förstärkning för många mindre företag och kunna medverka till att motverka ekonomisk brottslighet. Motionärerna föreslår därför att krav på kvalificerad revisor ställs på alla aktiebolag som startas fr. o. m. den 1 januari 1982 och att samma krav utsträcks till att gälla samtliga aktiebolag efter viss övergångstid. Vad som anses vara lämplig övergångstid bör närmare utredas av kommerskollegium. En sådan utredning bör ske utan dröjsmål, varefter regeringen bör förelägga riksdagen förslag till lagstiftning.

Också det genom motion 1586 aktualiserade spørsmålet prövades av riksdagen hösten 1980 (LU 1980/81:4). I likhet med vad utskottet då uttalade anser utskottet att det självfallet är av stor betydelse om garantier finns för en sakkunnig revision i alla aktiebolag. F. n. är, som framgår av det anförda, mindre aktiebolag inte skyldiga att ha kvalificerad revisor. I likhet med motionärerna anser utskottet att det just är de mindre bolagen som är mest utsatta när det gäller ekonomisk brottslighet. Härtill kommer att revisionen i de mindre bolagen i många fall torde vara bristfällig. Mot bakgrund av det anförda framstår det enligt utskottets mening som motiverat att kvalificerade revisorer skall finnas i alla aktiebolag.

Vid behandlingen av frågan år 1980 framhöll utskottet att de uppskattningar som gjorts av den framtida tillgången på kvalificerade revisorer knappast var så säkra att de kunde anses ge ett tillförlitligt underlag för en bedömning av när krav på kvalificerad revisor kan införas för alla aktiebolag. Utskottet erinrade om att enligt lagen om årsredovisning m. m. i vissa företag kvalificerad revisor skall finnas i större företag och koncerner samt att även ekonomiska föreningar skall underkastas kvalificerad revision. Med hänsyn till det anförda ansåg utskottet att någon skärpning av ABL i förevarande hänseende inte kunde genomföras då. Enligt utskottets mening borde emellertid möjligheterna att införa kvalificerad revision snarast övervägas på nytt. Sedan ett tillförlitligt underlag erhållits för en bedömning av tillgången på och behovet av kvalificerade revisorer borde regeringen för riksdagen framlägga förslag till ändrad lagstiftning. Vad utskottet anför med anledning av den då aktuella motionen gav riksdagen som sin mening regeringen till känna.

Utskottet konstaterar att det alltså saknas underlag för en bedömning

av när krav på kvalificerad revisor kan införas beträffande alla aktiebolag. I den nu aktuella propositionen (s. 14) uttalar departementschefen bl. a. att han kommer att se till att underlag tas fram för en bedömning av tillgången på kvalificerade revisorer under kommande år. Vidare uttalas att frågan om införande av kvalificerad revision i alla aktiebolag sedan får avgöras med beaktande av tillgången på kvalificerade revisorer i förhållande till antalet aktiebolag.

På grund av det anförda anser utskottet inte att motion 1586 påkallar någon åtgärd från riksdagens sida.

Översyn av ABL

I detta avsnitt behandlar utskottet en motion angående anpassning av ABL till mindre och medelstora företags villkor och tillskapande av en särskild storföretagslagstiftning samt en motion om höjning av den undre gränsen för aktiekapitalet.

Som en allmän bakgrund till motionerna vill utskottet erinra om att – som tidigare berörts – 1974 års bolagskommitté år 1978 avgav ett delbetänkande med förslag till en andelsbolagslag. Lagförslaget anslöt sig nära till ABL. En skillnad var emellertid att andelarna i ett andelsbolag inte skulle kunna överlåtas lika fritt som aktier. Vidare föreslogs ett starkare minoritetsskydd än i aktiebolag. Kommittén föreslog också att andelskapitalet i ett andelsbolag skulle vara lägst 20 000 kr. Samtidigt föreslogs att ABL skulle ändras så att den undre gränsen för aktiekapitalet höjdes från 50 000 kr. till 125 000 kr. Betänkandet remissbehandlades, varvid vissa invändningar framfördes mot förslaget. Med anledning av remisskritiken beslöt den dåvarande regeringen att inte lägga fram något förslag på grundval av betänkandet. I stället skulle frågan om särskilda och enklare regler för de mindre företagen övervägas ytterligare inom justitiedepartementet. Enligt proposition 1979/80: 143 gav det arbete som bedrivits inom departementet vid handen att ABL:s regler i allt väsentligt passade även för mindre företag men att det fanns anledning att ändra ABL i två avseenden. Det ena gällde en ökning av möjligheterna att begränsa aktiers fria överlåtbarhet i syfte att delägarkretsen bättre skulle kunna kontrolleras och det andra en ökning av minoritetsskyddet. I lagrådsremissen med förslag till ny lagstiftning om handelsbolag m. m. föreslogs i enlighet härmed att förköpsklausuler skulle få införas i bolagsordningen samt att i aktiebolag med högst tio delägare varje aktieägare skulle ges en lagstadgad rätt att ta del av företagets handlingar i erforderlig utsträckning och att begära styrelsens och verkställande direktörens biträde med behövlig utredning. Förslaget om förköpsklausuler kritiserades av lagrådet, som ansåg att frågan borde utredas ytterligare. I slutprotokollet avstod departementschefen från att lägga fram något förslag på denna punkt, samtidigt som han konstaterade att det fanns anledning att återkomma till frågan senare.

I motion 1980/81: 1194 (fp) hänvisas till det utredningsarbete som bedri-

vits i frågan om en särskild bolagsform för mindre företag och framhålls att vid remissbehandlingen av bolagskommitténs betänkande flertalet remissinstanser uttalade den uppfattningen att ABL är mindre väl lämpad för små och medelstora företag. Vidare pekas på att småföretagarnas egna organisationer visat speciellt stort intresse för en särskild småföretagslagstiftning. Motionärerna anser att det finns anledning att nu åter aktualisera frågan om en sådan lagstiftning. Enligt motionärerna tyder dock erfarenheterna på att det är en mindre fruktbar väg att försöka skapa en helt ny lagstiftning för mindre företag. Härtill kommer att det under senare år har skett en betydande nybildning av aktiebolag, och många små och medelstora företag torde finna det besvärande att behöva övergå till att bedriva verksamhet under en ny typ av lagstiftning. En mer konstruktiv möjlighet skulle enligt motionärerna vara att se över den nuvarande aktiebolagslagen för att bättre anpassa denna till de små företagens arbetsvillkor.

Enligt motionärerna leder det till komplikationer när samma lagstiftning skall tillämpas för såväl mycket små företag som för de allra största. Avsaknaden av en differentierad lagstiftning mellan små och stora företag kan också ha varit ett hinder att lätta på bördorna för de små företagen. Det råder en betydande enighet, anser motionärerna, om att samhället inte behöver ställa samma krav på insyn och uppgiftsskyldighet på de små företagen som på de allra största samt om att den som startar ett företag måste ha ett betydande personligt inflytande över detta. Enigheten är också stor kring att formerna för de anställdas inflytande måste vara annorlunda och mer institutionaliserade på de stora arbetsplatserna och i de riktigt stora företagen. Också det anförda talar enligt motionärerna för att lagstiftningen särskiljs för småföretag och för de största företagen. Samhällets krav kan då anpassas till typen av företag och bördorna lättas på småföretagen.

En reform av ABL i syfte att anpassa denna bättre till de små företagen bör, fortsätter motionärerna, kombineras med tillskapandet av en särskild storföretagslagstiftning. När den nuvarande aktiebolagslagen trädde i kraft 1977 var den utsatt för stark kritik.

Den största bristen i nu gällande aktiebolagslag anser motionärerna vara att den inte behandlar de anställdas rätt till inflytande i företagen. I sammanhanget erinrar motionärerna om att folkpartiet flera gånger har aktualiserat tanken på en utbyggnad av styrelserepresentationen för de anställda i riktning mot en s. k. paritetsrepresentation i de allra största företagen. Förslaget innebär att arbete och kapital skulle ges en likvärdig ställning och de anställdas avgörande roll för företagen regleras.

En genomgripande förändring i de största företagen måste självfallet föregås av en omfattande utredning. En utredning om en ny storföretagslagstiftning måste enligt motionärerna ta hänsyn bl. a. till att en utbyggt styrelserepresentation för de anställda torde vara svår att förena med centraliserade s. k. fackföreningsfonder. Vidare måste en avvägning ske i

förhållande till medbestämmandelagen. I en utredning angående en ny storföretagslagstiftning bör också andra frågor med fördel kunna granskas, bl. a. avskaffandet av den graderade rösträtten för aktier, frågan om rätt för olika intressenter att tillsätta revisorer i de största företagen samt ökade redovisningskrav vad det gäller sociala fakta.

Med hänvisning till det anförda yrkar motionärerna att riksdagen beslutar *dels* begära att en översyn sker av aktiebolagslagen i syfte att anpassa denna till små och medelstora företags villkor, *dels* att regeringen tillsätter en parlamentarisk utredning i syfte att åstadkomma en särskild storföretagslagstiftning i enlighet med vad som anförs i motionen.

Frågan om en skillnad mellan de regler som skall gälla för de största aktiebolagen och de bestämmelser som skall reglera de något mindre företagens verksamhet övervägdes ingående med anledning av motioner i det tidigare redovisade lagstiftningsärendet hösten 1980. I sitt av riksdagen godkända betänkande (LU 1980/81: 4) framhöll utskottet att det på grund av flera omständigheter kunde vara lämpligt att ytterligare överväganden kommer till stånd när det gällde denna fråga. En sådan omständighet var önskemålet att underlätta nyetablering och stödja de mindre företagen. En annan var behovet av regler som gör det möjligt för delägarna i ett mindre aktiebolag att kunna kontrollera delägarkretsen. Utskottet pekade vidare på att särskilda problem kan uppstå när en eller flera delägare i ett företag med ett begränsat antal aktieägare önskar avsluta sitt engagemang i företaget och att bestämmelser om t. ex. rätt för sådan delägare att härvid begära inlösen av aktierna kunde bli erforderliga. Även när det gällde de största aktiebolagen kunde det uppstå behov av särbestämmelser, som inte rimligen borde gälla alla aktiebolag. Nära anknytning till frågan om olika regler för större och mindre aktiebolag hade enligt utskottet spörsmålet om en höjning av gränsen för aktiekapitalet. Också europeiska harmoniseringssträvanden på aktiebolagsrättens område kunde motivera en förnyad översyn. Utskottet pekade i det sammanhanget på att ett flertal länder i Europa har lagstiftning som medger att näringsverksamhet bedrivs utan personlig ansvarighet för delägarna i annan form än aktiebolaget. Av betydelse kunde vidare bli ett framtida ställningstagande till frågan om en begränsning av möjligheterna att driva större företag i handelsbolagsform. Även andra faktorer kunde göra det lämpligt att aktiebolagslagen ses över.

Enligt utskottets mening var det emellertid inte meningsfullt att då begära en förnyad översyn av frågan om särskilda bolagsregler för mindre företag. Som konstaterats vid de överväganden av spörsmålet som föregått proposition 143 passade aktiebolagslagens regler i allt väsentligt även de mindre företagen. Utskottet pekade i sammanhanget också på att utvecklingen under senare tid inte gav stöd för antagande att nuvarande regler i någon mer betydande utsträckning lagt hinder i vägen för nyetableringar. Exempelvis hade under perioden januari–september 1980 3 845 nya aktiebolag inregistrerats. Under motsvarande perioder 1978 och 1979 inregistrerades 1 869 resp. 2 581 nya bolag.

Med hänsyn till de uttalanden som departementschefen gjort i prop. 143 utgick utskottet från att regeringen skulle följa utvecklingen på bolagsrättsens område och ta upp frågan om en skillnad mellan de regler som skall gälla för de största bolagen och de som skall reglera de mindre företagens verksamhet till förnyad prövning då så skulle visa sig påkallat. Med hänvisning till det anförda avstyrkte utskottet de då aktuella motionerna.

Vad utskottet sålunda anförde hösten 1980 beträffande frågan om en anpassning av ABL till de mindre företagens villkor och om särskilda regler för de största företagen äger allttjämt giltighet. Fortfarande kan således inte tiden anses mogen för en översyn av spörsmålet. Utskottet avstyrker därför bifall till motion 1194.

I motion 1980/81:904 (s) yrkas att riksdagen skall föreläggas förslag angående anpassning av *minimibeloppet för aktiekapitalet* till penningvärdets förändring.

Enligt motionärerna skedde höjningen av minimibeloppet för aktiekapital till 50 000 kr. främst för att skapa ökad trygghet för att bolaget uppfyller sina förpliktelser mot anställda, mot samhället och mot andra borgenärer. Motionärerna anser att skälen för att nu ytterligare höja minimibeloppet torde vara minst lika starka. Enbart den snabba penningvärdeförsämringen utgör i sig en tillräcklig motivering för en sådan höjning. I likhet med vad som anförts bl. a. i en promemoria från brottsförebyggande rådet anser motionärerna att 50 000 kr. vid utgången av 1981 inte kan anses utgöra någon tillräcklig ersättning för aktieägarnas personliga betalningsansvar när det gäller att förebygga att aktiebolagsformen utnyttjas för ekonomisk brottslighet. Också från rent företagsekonomisk synpunkt finns det enligt motionärerna anledning att anpassa kapitalgränsen.

Motionärerna påpekar att i debatten om aktiekapitalets storlek ibland har hävdats att på grund av vinstutvecklingen i näringslivet ytterligare höjningar skulle leda till orimliga avkastningskrav och försvåra nyetableringar. Dessa farhågor anser motionärerna vara överdrivna. I anslutning härtil framhåller motionärerna att vad frågan ytterst gäller är om företagare skall få driva rörelse utan såväl personligt betalningsansvar som tillfredsställande egen kapitalinsats i rörelsen. En sådan ordning innebär ju onekligen en övervältring av risktagandet på andra som träder i förbindelse med bolaget och på samhället.

Motionärerna kan inte finna stöd för tanken att en värdebeständig kapitalgräns skulle utgöra något hinder för nyetablering av seriösa företag. I stället anser de att utomordentligt starka skäl talar för en anpassning av minimibeloppet för aktiekapital till dagens penningvärde. I samband med en sådan höjning bör också prövas om inte minimibeloppet successivt kan justeras genom någon form av anknytning till basbeloppet e. d. Alternativt kan enligt motionärerna det lägsta tillåtna värdet räknas upp med vissa intervaller, t. ex. vart femte år. För att underlätta en sådan anpassning för seriös företagsamhet bör möjlighet finnas att genom lån täcka minimikapitalet.

Som ovan berörts har frågan om en höjning av gränsen för aktiekapitalet anknytning till spörsmålet om olika regler för de största aktiebolagen och för de mindre företagen. I enlighet med vad utskottet uttalat då frågan tidigare varit aktuell (se LU 1980/81: 4) anser utskottet att det kan vara motiverat att man vid en anpassning av aktiebolagslagens regler till verksamheten i de största aktiebolagen och införandet av särskilda bestämmelser för mindre företag höjer den undre gränsen för aktiekapitalet relativt kraftigt. Utskottet vill erinra om att bolagskommittén i sitt förslag till andelsbolagslag förordade en sådan höjning. Utskottet förutsätter liksom tidigare att regeringen vid en förnyad prövning av frågan om olika regler för de största och de mindre bolagen även överväger spörsmålet om en höjning av gränsen för aktiekapitalet. Någon form av indexreglering av aktiekapitalet anser sig utskottet dock inte böra förorda. Motion 904 bör därför inte föranleda någon riksdagens vidare åtgärd.

Övrigt

Utöver vad utskottet ovan anfört föranleder proposition 146 inte några uttalanden från utskottets sida.

Utskottet har inga erinringar mot förslaget i proposition 84. Dock bör de i propositionerna framlagda förslagen till ändring i ABL sammanföras till ett lagförslag.

Utskottets hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *fattiglikvidation*
att riksdagen med bifall till proposition 1980/81: 146 i denna del och med avslag på motion 1980/81: 2114 yrkande 3 antar det i *bilaga 1* framlagda förslaget till lag om ändring i aktiebolagslagen (1975: 1385) såvitt avser 13 kap. 15 §,
2. beträffande *näringsförbud*
att riksdagen avslår motion 1980/81: 236.
3. beträffande *brottsutredning och utseende av likvidator*
att riksdagen avslår motion 1980/81: 2114 yrkandena 1 och 2.
4. beträffande *arkivering av räkenskaper*
att riksdagen avslår motion 1980/81: 2114 yrkande 4.
5. beträffande *höjning av aktiekapitalet till 50 000 kr.*
att riksdagen med bifall till proposition 1980/81: 146 i denna del och med anledning av motionerna 1980/81: 182, 1980/81: 1196 och 1980/81: 2115 antar det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1973: 303) om ändring i lagen (1944: 705) om aktiebolag med den ändringen att lagen erhåller i *bilaga 2* som *utskottets förslag* betecknade lydelse,
6. beträffande *översyn av företagsrevisionen*
att riksdagen avslår motion 1980/81: 1579,

7. beträffande *revisors kompetens*
att riksdagen avslår motion 1980/81: 1586,
8. beträffande *översyn av aktiebolagslagen*
att riksdagen avslår motion 1980/81: 1194,
9. beträffande *anpassning av aktiekapitalet till penningvärdeförändringen*
att riksdagen avslår motion 1980/81: 904,
10. att riksdagen med bifall till proposition 1980/81: 84 såvitt nu är i fråga och proposition 1980/81: 146 antar det i *bilaga I* framlagda förslaget till lag om ändring i aktiebolagslagen i den mån det inte omfattas av vad utskottet hemställt ovan.
11. att riksdagen antar det i proposition 1980/81: 146 framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1946: 807) om handläggning av domstolsärenden.

Stockholm den 12 maj 1981

På lagutskottets vägnar

LENNART ANDERSSON

Närvarande: Lennart Andersson (s), Bernt Ekinge (fp), Stig Olsson (s), Elvy Nilsson (s), Joakim Ollén (m), Arne Andersson i Gamleby (s), Martin Olsson (c), Olle Aulin (m), Owe Andréasson (s), Marianne Karlsson (c), Bengt Silfverstrand (s), Margot Håkansson (fp), Stina Andersson (c), Lars Hedfors (s) och Per Stenmarck (m).

Reservationer

Lennart Andersson, Stig Olsson, Elvy Nilsson, Arne Andersson i Gamleby, Owe Andréasson, Bengt Silfverstrand och Lars Hedfors (alla s) har avlämnat följande reservationer.

1. Fattiglikvidation (mom. 1)

Reservanterna anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 6 med "När det" och slutar på s. 7 med "yrkande 3" bort ha följande lydelse:

När det gäller den närmare utformningen av den föreslagna konkursplikten vill utskottet framhålla att – som närmare framgår av BRÅ-promemorian – likvidationsbestämmelserna inte ger ett tillfredsställande skydd mot ekonomisk brottslighet. I promemorian konstateras också att likvidationsinstitutet missbrukas i brottsliga syften. Enligt utskottets mening framstår det som angeläget att sådant missbruk förhindras och att brottsliga förfaranden med anknytning till likvidation uppdagas och beivras. Utskottet vill

också peka på betydelsen av att återvinning kan ske. Det anförda gäller inte bara likvidation av bolag, vars tillgångar av olika anledningar inte ens räcker till att täcka – de kanske relativt blygsamma – kostnaderna för avvecklingsförfarandet utan även vid likvidationer av bolag som inte kan betala sina skulder, dvs. är på obestånd. Mot den angivna bakgrunden framstår det i propositionen föreslagna tillämpningsområdet för konkursplikten som alltför begränsat. Utskottet vill härtill lägga att några avgörande hinder mot ett vidare tillämpningsområde inte föreligger med hänsyn till borgenärernas och aktieägarnas intressen. Så gott som samtliga remissinstanser har också tillstyrkt eller lämnat utan erinran förslaget om att konkursplikten skall inträda redan när bolaget är på obestånd. Flera remissinstanser bl. a. Svea hovrätt har därvid framhållit betydelsen av att likvidationsförfarandet avbryts när bolaget är på obestånd och övergår i konkurs, så att konkurslagens regler om anmälan av misstankar om brott blir tillämpliga.

I enlighet med det anförda anser utskottet att bestämmelsen om konkursplikten bör utformas så som motionärerna föreslagit.

dels att utskottets hemställan under moment 1 bort ha följande lydelse:

1. *beträffande fattiglikvidation*

att riksdagen med anledning av proposition 1980/81: 146 i denna del och motion 1980/81:2114 yrkande 3 antar det i *bilaga 1* framlagda förslaget till lag om ändring i aktiebolagslagen (1975: 1385) såvitt avser 13 kap. 15 § med den ändringen att lagrummet erhåller i *bilaga 3* som *reservanternas förslag* betecknade lydelse.

2. **Näringsförbud (mom. 2)**

Reservanterna anser

att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 8 med "Utskottet vill" och slutar på s. 9 med "motion 236" bort ha följande lydelse:

Som utskottet i andra sammanhang framhållit förekommer en betydande brottslighet med anknytning till konkursinstitutet. Även likvidationsinstitutet utnyttjas i inte ringa utsträckning i brottsliga syften. Den år 1980 införda möjligheten att meddela näringsförbud utgör enligt utskottets mening ett värdefullt inslag i kampen mot den ekonomiska brottsligheten. I likhet med motionärerna anser utskottet emellertid att det finns skäl som talar för att näringsförbud bör kunna tillgripas även vid likvidation samt att ett sådant förbud i vissa fall bör inträda automatiskt.

Vid ett ställningstagande till motionen måste emellertid beaktas att reglerna om näringsförbud trädde i kraft för mindre än ett år sedan. Endast ett fåtal näringsförbud har hittills meddelats, och erfarenheterna av reformen är således mycket begränsade. Enligt utskottets mening bör ytterligare

erfarenheter från tillämpningen avvaktas, innan ställning tas till frågan om en ändring av reglerna. I enlighet med det anförda anser utskottet att motion 236 inte bör föranleda någon riksdagens åtgärd.

3. Brottsutredning och utseende av likvidator (mom. 3)

Reservanterna anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 9 med "Utskottet vill framhålla" och slutar på s. 10 med "1 och 2" bort ha följande lydelse:

Som utskottet tidigare berört kan likvidationsinstitutet utnyttjas i brottsliga syften. För att förebygga ett missbruk av likvidationsreglerna är det enligt utskottets mening angeläget att kontrollmöjligheterna ökar liksom att myndigheterna får möjlighet att ingripa mot brottsliga förfaranden. Samtidigt är det emellertid betydelsefullt att likvidationsreglerna inte ges en sådan utformning att seriösa likvidationer försvåras eller omöjliggörs.

Mot bakgrund av det anförda får de förslag som framlagts i BRÅ-promemorian beträffande anmälan till åklagare och utseende av likvidator anses väl avvägda. Vad särskilt gäller förslaget om anmälan till åklagare vill utskottet framhålla att de skäl som medfört att konkursförvaltare har anmälningsplikt också talar för att likvidator blir skyldig anmäla gäldenärsbrott och andra brott som har samband med bolagets verksamhet. Ett flertal remissinstanser, bl. a. riksåklagaren och Sveriges advokatsamfund, har också tillstyrkt förslaget.

Starka skäl talar också för att likvidator i fortsättningen bör utses av rätten och inte av bolagsstämman. För att likvidator skall kunna fullgöra sina kontrollfunktioner liksom den skyldighet att anmäla brott som nyss föreslagits bli införd krävs enligt utskottets mening att han intar en självständig ställning gentemot aktieägarna. Det är också betydelsefullt att till likvidator endast utses personer med erforderliga kvalifikationer.

I enlighet med det anförda förordar utskottet således att motionärernas förslag genomförs. En regel om anmälningskyldighet för likvidator bör införas i 13 kap. 10 § ABL. I 13 kap. 7 § bör tas in den föreslagna bestämmelsen om att rätten skall utse likvidator. För tillgodoseende av aktieägarnas intressen bör rätten ges möjlighet att på begäran av bolagsstämman förordna en medlikvidator.

dels att utskottets hemställan under moment 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande brottsutredning och utseende av likvidator

att riksdagen med anledning av motion 1980/81: 2114 yrkandena 1 och 2

dels antar ny med i bilaga 3 som reservanternas förslag betecknade lydelse av 13 kap. 7 och 10 §§ aktiebolagslagen,

dels antar sådan ändring av ingressen till det i bilaga 1 framlagda förslaget till lag om ändring i aktiebolagslagen som föranleds härav.

4. Översyn av företagsrevisionen (mom. 6)

Reservanterna anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 14 med "Motioner med" och slutar på s. 15 med "motion 1579" bort ha följande lydelse:

Utskottet konstaterar att den grundläggande svagheten i systemet med företagsrevision ligger i det sätt varpå revisorer utses och entledigas i ett företag. Så länge dessa funktioner fullgörs av företagets egna och inte av från företaget fristående organ kan risker för missbruk av revisorns ställning och för otillbörliga påtryckningar på revisorn från företagets sida inte uteslutas. Riskerna är särskilt framträdande i fåmansbolagen, alltså i den grupp av företag där ekonomisk brottslighet kan antas vara vanligast.

Även i övrigt finns det en mängd problem på företagsrevisionens område som påkallar en lösning.

I kampen mot den ekonomiska brottsligheten bör enligt utskottets mening alla tillgängliga möjligheter utnyttjas. Utskottet anser att en genomgripande översyn av företagsrevisionen skulle kunna bli av stor betydelse för strävandena att komma åt denna typ av brottslighet. En utredning om företagsrevisionen bör således ske. Den bör ges den inriktning som anges i motion 1579. Det primära bör alltså vara att skapa en självständigare och från olika partsintressen mera oberoende ställning för revisorn. Utredningen bör således överväga om inte revisor i fortsättningen bör utses av ett från företaget fristående organ. Andra frågor som bör övervägas är utbildningen av revisorer, ökad tillsyn, förutsättningarna för en långtgående upplysningsplikt gentemot det allmänna samt spörsmål om revisionens inriktning, innehåll och omfattning. Också frågan om vilka resurser som krävs för åtgärdernas genomförande bör övervägas. Vad utskottet anfört bör riksdagen med bifall till motion 1579 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under moment 6 bort ha följande lydelse:

6. *beträffande översyn av företagsrevisionen*

att riksdagen med bifall till motion 1980/81: 1579 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om översyn av företagsrevisionen.

5. Revisors kompetens (mom. 7)

Reservanterna anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 16 med "Också det" och slutar på s. 17 med "riksdagens sida" bort ha följande lydelse:

Som framhålls i motionen saknas särskilt i små och medelstora företag ofta den administrativa och ekonomiska kompetens som utgör en förutsättning för en sund företagsutveckling. Revision i mindre företag är ofta bara

en fråga om en ren rimlighetsbedömning. I många fall överträds mer eller mindre regelmässigt aktiebolagens regler om bokföringsjämv. På många håll har dessutom utbildats en sådan restriktivitet vad gäller anmärkningar i revisionsberättelsen att man ofta underlåter även befogade anmärkningar.

Gjorda undersökningar visar att behovet av kvalificerad revision är störst i mindre företag. Det är också klarlagt att det är just de mindre företagen som är särskilt utsatta när det gäller ekonomisk brottslighet.

Med hänsyn till det anförda delar utskottet motionärernas uppfattning att det torde vara ställt utom allt tvivel att införandet av krav på kvalificerad revisor för alla aktiebolag skulle tjäna åtminstone två viktiga syften. En sådan reform skulle både innebära en företagsekonomisk förstärkning för många mindre företag och bidra till att motverka ekonomisk brottslighet.

Starka skäl talar således för att alla aktiebolag bör ha kvalificerade revisorer. Genomförandet av en sådan reform är emellertid beroende på tillgången på kvalificerade revisorer. Denna fråga övervägdes av utskottet hösten 1980 i samband med handelsbolagsreformen. Det underlag som då fanns för en bedömning av tillgången på kvalificerade revisorer var något osäkert. I sammanhanget vill utskottet emellertid erinra om att FAR i lagstiftningsärendet uttalade att tillgängliga resurser inte lade hinder i vägen för införandet av ett krav på kvalificerade revisorer i alla aktiebolag inom en femårsperiod. Enligt utskottets mening ger det underlag som förelåg år 1980 vid handen att krav på kvalificerade revisorer bör kunna ställas på alla aktiebolag som startas fr. o. m. den 1 januari 1982. I enlighet härmed föreslår utskottet att en bestämmelse om kvalificerad revisor införs i 10 kap. 3 § ABL. Förslaget föranleder en justering av 10 kap. 6 §. Beträffande de befintliga bolagen däremot delar utskottet motionärernas uppfattning att kravet kan införas först efter en övergångstid. Det bör ankomma på kommerskollegium att skyndsamt utreda hur lång övergångstid som är erforderlig. Regeringen bör så snart utredningen slutförts förelägga riksdagen förslag till lagstiftning. Vad utskottet anför i sistnämnda hänseende bör ges regeringen till känna.

I avvaktan på det förslag som sålunda skall föreläggas riksdagen bör i en övergångsbestämmelse till förslaget till ändring i ABL föreskrivas att 10 kap. 3 och 6 §§ aktiebolagslagen i sina äldre lydelse skall tillämpas i fråga om aktiebolag som bildats före den 1 januari 1982 och som vid lagens ikraftträdande inte har auktoriserad eller godkänd revisor.

dels att utskottets hemställan under moment 7 bort ha följande lydelse:

7. beträffande *revisors kompetens*

A. att riksdagen med anledning av motion 1980/81: 1586 yrkan-
de 1

dels antar ny med i *bilaga 3* som *reservanternas förslag* beteck-
nade lydelse av 10 kap. 3 och 6 §§ aktiebolagslagen,

dels antar sådan ändring av ingressen till det i *bilaga 1* framlagda förslaget till lag om ändring i aktiebolagslagen som föranleds härav,

dels ock antar ett i *bilaga 3* som *reservanternas förslag* betecknat förslag till övergångsbestämmelse till det i *bilaga 1* framlagda förslaget till lag om ändring i aktiebolagslagen,

B. att riksdagen med bifall till motion 1980/81: 1586 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om kvalificerade revisorer i befintliga aktiebolag.

6. Anpassning av aktiekapitalet till penningvärdeförändringen (mom. 9)

Reservanterna anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 21 som börjar med "Som ovan" och slutar med "vidare åtgärd" bort ha följande lydelse:

Som framhålls av motionärerna har onekligen penningvärdeförsämringen medfört att den år 1973 satta gränsen för aktiekapitalet, 50 000 kr., i dag ter sig för låg. Utskottet vill erinra om att syftet med bestämmelsen om aktiekapital främst är att ge trygghet för att bolaget uppfyller sina förpliktelser mot de anställda och det allmänna liksom mot andra borgenärer.

Redan det anförda talar enligt utskottets mening för att den lägre gränsen för aktiekapitalet bör höjas. Härtill kommer att det också ur rent företagsekonomiska synpunkter framstår som angeläget med en höjning. I många mindre företag är sålunda andelen eget kapital alltför låg för att ge företaget en tillräcklig finansiell stadga. Att ett företag har sådan stadga är en förutsättning för att anställda, långgivare och leverantörer skall kunna tryggas.

Med hänsyn till det anförda anser utskottet att starka skäl talar för att aktiekapitalet anpassas till skedda förändringar i penningvärdet. En sådan anpassning torde inte medföra några hinder för nyetablering av seriösa företag. Som motionärerna framhåller bör vid en höjning av den lägre gränsen för aktiekapitalet också övervägas en ordning som medger att minimibeloppet successivt justeras. En tänkbar lösning är att gränsen höjs med vissa intervaller, t.ex. vart femte år. En annan möjlighet är att aktiekapitalgränsen på något sätt knyts till förändringar i basbeloppet. Även förenklade rutiner för höjning och sänkning av aktiekapitalet bör övervägas. Det får ankomma på regeringen att bestämma de närmare formerna för utredningsarbetets bedrivande. Vad utskottet anfört med anledning av motion 904 bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under moment 9 bort ha följande lydelse:

9. beträffande *anpassning av aktiekapitalet till penningvärdeförändringen*

att riksdagen med anledning av motion 1980/81:904 som sin

mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om utredning av frågan om höjning av den lägre gränsen för aktiekapitalet.

Särskilt yttrande

Översyn av aktiebolagslagen (mom. 8)

Bernt Ekinge (fp) anför:

Från folkpartiets sida har i olika sammanhang understrukits att aktiebolagslagens nuvarande utformning i flera avseenden är otillfredsställande. Detta har dels gällt behovet av lämpliga regler för mindre företag, dels frånvaron av särskilda regler för de verkligt stora företagen.

Mot den bakgrunden är det positivt att lagutskottet nu liksom vid höstriksdagen framhåller att det på grund av flera omständigheter kan vara lämpligt med ytterligare överväganden när det gäller de regler som skall gälla för de största aktiebolagen och de bestämmelser som skall reglera de något mindre företagens verksamhet. Bland ett flertal omständigheter som kan motivera sådana ytterligare överväganden nämner utskottet t. ex. önskemålet att underlätta nyetablering och stödja de mindre företagen samt de behov som kan uppstå av särbestämmelser för de största aktiebolagen, vilka rimligen inte bör gälla alla aktiebolag. Utskottet utgår nu liksom tidigare från att regeringen följer utvecklingen på bolagsrättens område och tar upp frågan om en skillnad mellan de regler som skall gälla för de största bolagen och de som skall reglera de mindre företagens verksamhet till förnyad prövning.

Med hänsyn till frågans betydelse och mot bakgrund av riksdagens mycket klara uttalande i frågan vid höstriksdagen finns ingen anledning till någon särskild framställning till regeringen, utan man bör kunna utgå från att regeringen självmant prövar vilka utredningsinitiativ som bör tas. Ett flertal argument för ett utredningsarbete på detta område har redovisats i motion 1980/81: 1194. Det bör t. ex. understrykas att det borde ligga i såväl arbetsgivares som arbetstagares intresse att förhållandet mellan aktiebolagslagen och olika arbetsrättsliga regler klarläggs på de punkter där sambandet mellan de olika lagarna hittills varit bristfälligt.

När det gäller företagandets arbetsvillkor kan också, i anslutning till motionen, understrykas de komplikationer det medför att samma lagstiftning skall tillämpas för såväl mycket små företag som de allra största. Genom att lagstiftningen är gemensam för skilda former av företagande kommer de krav som samhället önskar ställa på de stora företagen att beröra mycket fler företag än som egentligen är avsikten.

Även när det gäller nya former för de anställdas inflytande i stora företag finns det anledning att överväga vilka nya möjligheter som kan finnas i

anslutning till en särskild storföretagslagstiftning. Sådana nya inflytandemöjligheter, t. ex. nya former för representation i företagets beslutande organ, måste övervägas i ett sammanhang och anpassas till övriga regler som gäller för företags verksamhet och för de anställdas inflytande så att helhetslösningen ger tillfredsställande resultat både när det gäller företagandets förutsättningar och de anställdas inflytande.

I ett sådant utredningsarbete bör man även beakta erfarenheterna från ett antal andra europeiska länder. Ett sådant arbete bör kunna leda fram till en ny storföretagslagstiftning, och därvid avse nya former för de anställdas inflytande inom en sådan bolagsform. Dessutom måste understrykas att frågan om utökad styrelserepresentation endast är av intresse för den händelse det beslut som kan följa på utredningen om löntagarna och kapitaltillväxten innebär att frågorna om näringslivets kapitalförsörjning ges en klart icke-socialistisk lösning. De socialistiska förslagen till s. k. löntagarfonder, vilka folkpartiet redan av andra skäl bestämt motsätter sig, skulle nämligen inte rimligen kunna kombineras med en utbyggd styrelserepresentation.

Förslag till

Lag om ändring i aktiebolagslagen (1975: 1385)

Härigenom föreskrivs i fråga om aktiebolagslagen (1975: 1385)¹
dels att i 6 kap. 6 § ordet "utmätningensman" skall bytas ut mot
 "kronofogdemyndigheten".

dels att i 14 kap. 10 § orden "överexekutor i nämnda ort" skall bytas ut
 mot "samma rätt".

dels att 3 kap. 12 §, 8 kap. 15 §, 10 kap. 15 §, 13 kap. 15 och 18 §§ samt
 14 kap. 11–13 §§ skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Regeringens förslag

3 kap.
 12 §

I avstämningsbolag skall den som med skriftlig handling visar att han till följd av uppdrag eller pantsättning eller på grund av villkor i testamente eller gåvobrev har rätt att i stället för den i aktieboken införda aktieägaren lyfta utdelning och mottaga emissionsbevis och, vid fondemission, brev på ny aktie på begäran upptagas i en särskild förteckning. Detsamma gäller förmyndare eller god man för aktieägare eller vid konkurs konkursförvaltaren eller vid utmätning av eller kvarstad på aktier utmätningensman-
 nen.

I förteckningen skall för sådan person som avses i första stycket antecknas samma uppgifter som enligt 10 § första stycket skall införas i aktieboken om aktieägare. Av förteckningen skall även framgå den rätt som tillkommer honom. Sådan anteckning skall avföras, när det visas att rätten upphört.

I avstämningsbolag skall den som med skriftlig handling visar att han till följd av uppdrag eller pantsättning eller på grund av villkor i testamente eller gåvobrev har rätt att i stället för den i aktieboken införda aktieägaren lyfta utdelning och mottaga emissionsbevis och, vid fondemission, brev på ny aktie på begäran upptagas i en särskild förteckning. Detsamma gäller förmyndare eller god man för aktieägare eller vid konkurs konkursförvaltaren eller vid utmätning, kvarstad eller betalningssäkring avseende aktier kronofogdemyndigheten.

I förteckningen skall för den som avses i första stycket antecknas samma uppgifter som enligt 10 § första stycket skall införas i aktieboken om aktieägare. Av förteckningen skall även framgå den rätt som tillkommer den som avses i första stycket. Sådan anteckning skall avföras, när det visas att rätten upphört.

Uppgift ur förteckningen får ej lämnas till annan utan samtycke av den som beröres av förhållanden som antecknats i förteckningen.

¹ Senaste lydelse av 6 kap. 6 § 1977: 709, 14 kap. 10 § 1977: 709.

Nuvarande lydelse

Regeringens förslag

8 kap.
15 §²

För registrering skall bolaget anmäla vem som utsetts till styrelseledamot, verkställande direktör och suppleant samt till firmatecknare ävensom deras postadress och personnummer. För registrering skall även anmälas av vilka och hur bolagets firma tecknas.

Anmälan göres första gången när bolaget enligt 2 kap. 9 § anmäles för registrering och därefter genast efter det att ändring inträffat i förhållande som anmälts eller skall anmälas för registrering enligt första stycket. Rätt att göra anmälan tillkommer även den som anmälningen gäller.

Ändras bolagets postadress, skall bolaget genast anmäla det för registrering.

Senast en månad efter den ordinarie bolagsstämman skall bolaget till registreringsmyndigheten sända in en aktuell förteckning över bolagets styrelseledamöter, verkställande direktör, suppleanter och firmatecknare med uppgift om deras postadress och personnummer.

Varje år efter den ordinarie bolagsstämman skall bolaget till registreringsmyndigheten sända in en aktuell förteckning över bolagets styrelseledamöter, verkställande direktör, suppleanter och firmatecknare med uppgift om deras postadress och personnummer. *Förteckningen skall sändas in samtidigt med att en avskrift av årsredovisningen och revisionsberättelsen sänds in enligt 11 kap. 3 § andra stycket.*

10 kap.
15 §³

För registrering skall bolaget anmäla vem som utsetts till revisor samt dennes postadress och personnummer. Bestämmelserna i 8 kap. 15 § andra stycket skall härvid tillämpas.

Senast en månad efter den ordinarie bolagsstämman skall bolaget till registreringsmyndigheten sända in en aktuell förteckning över bolagets revisorer med uppgift om deras postadress och personnummer.

Varje år efter den ordinarie bolagsstämman skall bolaget till registreringsmyndigheten sända in en aktuell förteckning över bolagets revisorer med uppgift om deras postadress och personnummer. *Förteckningen skall sändas in samtidigt med att en avskrift av årsredovisningen och revisionsberättelsen sänds in enligt 11 kap. 3 § andra stycket.*

13 kap.
15 §

När likvidatorerna framlagt slutredovisning är bolaget upplöst. Anmälan därom skall genast göras för registrering.

Utän hinder av vad i första stycket sägs kan ägare till en tiondel av

² Senaste lydelse 1980: 1104.

³ Senaste lydelse 1980: 1104.

Nuvarande lydelse

Regeringens förslag

samtliga aktier hos likvidatorerna påkalla bolagsstämma för behandling av fråga om talan enligt 15 kap. 5 §. Bestämmelsen i 9 kap. 8 § andra mening- en äger motsvarande tillämpning.

Om bolag i likvidation ej har tillgångar som täcker likvidationskostnaderna, skall rätten på anmälan av likvidatorerna förklara att likvidationen skall nedläggas och bolaget anses upplöst. När sådan förklaring meddelas, äger 8–14 §§ ej tillämpning. Tillgångarna skall efter rättens förordnande tillfalla allmänna arvsfonden. Rätten skall för registrering underrätta registreringsmyndigheten om förklaringen.

Om likvidatorerna finner att bolaget är på obestånd och inte kan betala likvidationskostnaderna, skall de ansöka om att bolaget försätts i konkurs.

18 §

Om någon anmälan rörande bolaget ej kommit in till registreringsmyndigheten under de tio senaste åren, skall denna på lämpligt sätt undersöka huruvida bolaget upphört med sin verksamhet. Vinnes ej upplysning att bolaget fortfarande består, skall det avföras ur registret och är därmed upplöst. Uppkommer därefter behov av likvidationsåtgärd, skall på ansökan av den vars rätt därav beröres en eller flera likvidatorer förordnas av rätten. *Om ej fall som avses i 15 § tredje stycket föreligger, skall likvidation genomföras.* Kallelse till första bolagsstämman skall ske enligt 16 §.

Om någon anmälan rörande bolaget ej kommit in till registreringsmyndigheten under de tio senaste åren, skall denna på lämpligt sätt undersöka huruvida bolaget upphört med sin verksamhet. Vinnes ej upplysning att bolaget fortfarande består, skall det avföras ur registret och är därmed upplöst. Uppkommer därefter behov av likvidationsåtgärd, skall på ansökan av den vars rätt därav beröres en eller flera likvidatorer förordnas av rätten. Kallelse till första bolagsstämman skall ske enligt 16 §.

14 kap.

11 §

Prövas tvist om inlösen enligt 9 § av skiljemän och är det ostridigt mellan parterna att lösningsrätt föreligger eller förklaras i skiljedom att sådan rätt är för handen utan att lösenbeloppet samtidigt fastställs, är aktieägarna skyldiga att till moderbolaget överlämna sina aktiebrev med påskrift om överlåtelse, om moderbolaget *betalar fastställt lösenbelopp eller* ställer av skiljemännen godkänd säkerhet för kommande lösenbelopp jämte ränta.

Prövas tvist om inlösen enligt 9 § av skiljemän och är det ostridigt mellan parterna att lösningsrätt föreligger eller förklaras i skiljedom att sådan rätt är för handen utan att lösenbeloppet samtidigt fastställs, är aktieägarna skyldiga att till moderbolaget överlämna sina aktiebrev med påskrift om överlåtelse, om moderbolaget ställer av skiljemännen godkänd säkerhet för kommande lösenbelopp jämte ränta.

Nuvarande lydelse

Regeringens förslag

Aktieägare har rätt till skäligen ränta på lösenbeloppet för tiden från det säkerhet ställts till dess lösenbeloppet förfaller till betalning.

12 §

Har fastställt lösenbelopp erbjudits aktieägare utan att denne överlämnat sina aktiebrev, skall moderbolaget utan dröjsmål nedsätta lösenbeloppet enligt lagen (1927:56) om *gälds betalning genom penningars nedsättande i allmänt förvar*. Därvid får förbehåll om rätt att återtaga det nedsatta beloppet ej göras.

Har fastställt lösenbelopp erbjudits aktieägare utan att denne överlämnat sina aktiebrev, skall moderbolaget utan dröjsmål nedsätta lösenbeloppet enligt lagen (1927:56) om *nedsättning av pengar hos myndighet*. Därvid får förbehåll om rätt att återtaga det nedsatta beloppet ej göras.

13 §

Har säkerhet ställts enligt 11 § eller nedsättning skett enligt 12 §, är moderbolaget ägare till aktierna. Innan aktiebrev överlämnats till moderbolaget medför breven i sådant fall endast rätt för innehavaren att mot överlämnande av breven till moderbolaget eller *överexekutor* få ut lösenbeloppet jämte ränta.

Har aktiebrev ej överlämnats inom *ett år* från det moderbolaget blivit ägare till aktien, kan nytt till moderbolaget ställt aktiebrev utfärdas. Det nya aktiebrevet skall innehålla uppgift att det ersätter äldre brev. Överlämnas därefter det äldre aktiebrevet till moderbolaget, skall brevet överlämnas till dotterbolaget för att makuleras.

Har säkerhet ställts enligt 11 § eller nedsättning skett enligt 12 §, är moderbolaget ägare till aktierna. Innan aktiebrev överlämnats till moderbolaget medför breven i sådant fall endast rätt för innehavaren att mot överlämnande av breven till moderbolaget eller *länsstyrelsen* få ut lösenbeloppet jämte ränta.

Har aktiebrev ej överlämnats inom *en månad* från det moderbolaget blivit ägare till aktien, kan nytt till moderbolaget ställt aktiebrev utfärdas. Det nya aktiebrevet skall innehålla uppgift att det ersätter äldre brev. Överlämnas därefter det äldre aktiebrevet till moderbolaget, skall brevet överlämnas till dotterbolaget för att makuleras.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1982. 13 kap. 15 § tredje stycket i dess äldre lydelse tillämpas dock, om anmälan till rätten har gjorts före utgången av år 1981.

Förslag till

Lag om ändring i lagen (1973: 303) om ändring i lagen (1944: 705) om aktiebolag

Härigenom föreskrivs att övergångsbestämmelserna till lagen (1973: 303) om ändring i lagen (1944: 705) om aktiebolag¹ skall ha nedan angivna lydelse.

Regeringens förslag

Utskottets förslag

1. Denna lag² träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

2. I fråga om bolag som bildats före den 6 juni 1973 gäller 2 och 3 §§ lagen (1944: 705) om aktiebolag i sin lydelse före nämnda dag till utgången av år 1981. Dock får det för sådant bolag bestämda aktiekapitalet eller minimikapitalet ej genom ändring av bolagsordningen sänkas till belopp som är lägre än 50 000 kronor.

3. Styrelseledamot, verkställande direktör, aktieägare, borgenär eller annan vars rätt kan vara beroende därav kan under tiden den 1 oktober 1980—den 31 mars 1981 hos rätten ansöka om likvidation av bolag, vars aktiekapital ej uppgår till 50 000 kronor vid utgången av september 1980.

Sker ansökan, skall rätten genast kalla bolaget att inställa sig inför rätten på utsatt dag, minst två och högst fyra månader därefter, då frågan om skyldighet för bolaget att träda i likvidation skall prövas. Kallelsen skall delges bolaget på sätt som är föreskrivet om stämning i tvistemål. Det åligger styrelsen att genast utlysa bolagsstämma för meddelande om kallelsen.

Visas ej innan ärendet avgöres att aktiekapitalet uppgår till 50 000 kronor, skall rätten förklara, att bolaget skall träda i likvidation, samt utse en eller flera likvidatorer. Rätten skall genast till registreringsmyndigheten sända dels för registrering meddelande om likvidationsbeslutet dels under rättelse om förordnande av likvidator med angivande av dennes fullständiga namn och postadress.

4. Ett bolag, vars registrerade aktiekapital ej uppgår till 50 000 kronor vid utgången av år 1981 och för vilket beslut om ökning av aktiekapitalet till minst 50 000 kronor inte har anmälts för registrering före nämnda tidpunkt skall, om det inte har trätt i likvidation eller försatts i konkurs, avföras ur aktiebolagsregistret och är därmed upplöst. Uppgift att bolaget har avförts ur registret skall ej kungöras i Post- och Inrikes Tidningar.

Ett bolag för vilket beslut om ökning av aktiekapitalet till minst 50 000 kronor har anmälts för registrering före utgången av år 1981 skall, om det inte har trätt i likvidation eller försatts i konkurs, upplösas genom att avföras ur aktiebolagsregistret, om registreringsmyndigheten efter utgången av år 1981 genom lagakraftäggande beslut har avskrivit anmälan eller vägrat registrering. Uppgift om ett sådant beslut skall ofördröjligen kungöras av registreringsmyndigheten i Post- och Inrikes Tidningar. Bolaget får inte avföras ur registret förrän en månad efter det att kungörandet har skett. Uppgift om att bolaget har avförts ur registret skall inte kungöras.

¹ Senaste lydelse av övergångsbestämmelserna 1977: 320.

² 1973: 303.

Regeringens förslag

När bolaget avförts ur registret, svarar aktieägarna samt styrelseledamöter och verkställande direktör solidariskt för bolagets förpliktelser. Aktieägarna inträder i bolagets ställe som part i de avtal bolaget slutit med tredje man. I den mån bolaget enligt lag eller annan författning varit skyldigt att vidtaga åtgärd eller lämna uppgift skall detta i stället fullgöras av styrelsen.

Utskottets förslag

När bolaget avförts ur registret, svarar aktieägarna samt styrelseledamöter och verkställande direktör solidariskt för bolagets förpliktelser, *i den mån annat inte följer av fjärde stycket.* Aktieägarna inträder i bolagets ställe som part i de avtal bolaget slutit med tredje man. I den mån bolaget enligt lag eller annan författning varit skyldigt att vidtaga åtgärd eller lämna uppgift skall detta i stället fullgöras av styrelsen.

En aktieägare, som ej efter utgången av mars 1981 har varit styrelseledamot eller verkställande direktör och inte heller efter denna tidpunkt har varit införd i aktiebolagsregistret som sådan, svarar för bolagets förpliktelser endast i förhållande till sin andel i bolagets aktiekapital.

Uppkommer behov av likvidationsåtgärd sedan bolaget avförts ur registret, äger 173 a § tredje stycket lagen (1944:705) om aktiebolag motsvarande tillämpning.

5. Bolag, vars registrerade aktiekapital ej uppgår till 50 000 kronor, skall, om det ej trätt i likvidation eller försatts i konkurs, upplösas genom att avföras ur aktiebolagsregistret, om samtliga aktieägare och styrelseledamöter samt verkställande direktören begär det före utgången av oktober 1981. Uppgift om att sådan begäran framställts skall ofördröjligen kungöras i Post- och Inrikes Tidningar. Bolaget får ej avföras ur registret förrän en månad efter det att sådant kungörande skett. Uppgift att bolaget har avförts ur registret skall ej kungöras. Punkt 4 tredje och fjärde styckena äger motsvarande tillämpning.

5. Bolag, vars registrerade aktiekapital ej uppgår till 50 000 kronor, skall, om det ej trätt i likvidation eller försatts i konkurs, upplösas genom att avföras ur aktiebolagsregistret, om samtliga aktieägare och styrelseledamöter samt verkställande direktören begär det före utgången av oktober 1981. Uppgift om att sådan begäran framställts skall ofördröjligen kungöras i Post- och Inrikes Tidningar. Bolaget får ej avföras ur registret förrän en månad efter det att sådant kungörande skett. Uppgift att bolaget har avförts ur registret skall ej kungöras. Punkt 4 tredje-femte styckena äger motsvarande tillämpning.

6. Bestämmelserna i 103 § 1 mom. tredje stycket tillämpas även i fråga om penninglån som lämnats och ansvarsförbindelser som ingåtts före lagens ikraftträdande under förutsättning att lånet eller ansvarsförbindelsen är av det slag som avses med det i 75 a § stadgade förbudet. Uppgift om lånet eller ansvarsförbindelsen skall även lämnas i förteckning som avses i 75 c §.

Vad i 75 c § första stycket fjärde punkten föreskrives äger ej tillämpning på lån och ansvarsförbindelser som bolaget lämnat före ikraftträdandet.

*Regeringens förslag**Utskottets förslag*7.³

8. Om verkan av företagsinteckning, som meddelats i näringsverksamhet utövad av aktiebolag, som upplöses enligt punkt 4 eller 5, finns bestämmelser i lagen (1966: 454) om företagsinteckning.

Denna lag⁴ träder i kraft två veckor efter den dag, då lagen enligt uppgift på den har utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

³ Punkten upphävd genom 1977: 320.

⁴ 1981: 000.

Bilaga 3

Av reservanternas framlagda förslag till ändringar av och tillägg till förslaget till lag om ändring i aktiebolagslagen*Vid moment 1 i utskottets hemställan**Regeringens förslag**Reservanternas förslag*

13 kap.

15 §

När likvidatorerna framlagt slutredovisning är bolaget upplöst. Anmälan därom skall genast göras för registrering.

Utan hinder av vad i första stycket sägs kan ägare till en tiondel av samtliga aktier hos likvidatorerna påkalla bolagsstämma för behandling av fråga om talan enligt 15 kap. 5 §. Bestämmelsen i 9 kap. 8 § andra mening- en äger motsvarande tillämpning.

Om likvidatorerna finner att bolaget är på obestånd *och inte kan betala likvidationskostnaderna*, skall de ansöka om att bolaget försätts i konkurs.

Om likvidatorerna finner att bolaget är på obestånd, skall de ansöka om att bolaget försätts i konkurs.

*Vid moment 3 i utskottets hemställan**Nuvarande lydelse**Reservanternas förslag*

13 kap.

7 §¹

Bolagsstämma eller domstol, som fattar beslut att bolaget skall träda i likvidation, skall samtidigt utse en eller flera likvidatorer. I bolagsordningen kan föreskrivas att därjämte en eller flera likvidatorer skall tillsättas i annan ordning. Likvidator träder i styrelsens och verkställande direktörs ställe och har i uppgift att genomföra likvidationen.

När bolagsstämman fattat beslut om likvidation skall bolaget genast ansöka om och rätten utan dröjsmål utse en eller flera likvidatorer. På begäran av bolagsstämman kan rätten därjämte förordna en av bolagsstämman utsedd likvidator att med övriga likvidatorer deltaga i förvaltningen under likvidationen, om det kan ske utan olägenhet. Detsamma gäller om i bolagsordningen föreskrivits att en eller flera likvidatorer skall tillsättas i annan ordning. Domstol som fattar beslut att bolaget skall träda i likvidation skall samtidigt utse en eller flera likvidatorer. Likvidator träder i styrelsens och verkställande direktörs ställe och har i uppgift att genomföra likvidationen.

Saknar aktiebolag, som trätt i likvidation, till registret anmäld behörig likvidator, skall rätten förordna en eller flera likvidatorer efter anmälan av registreringsmyndigheten eller ansökan av aktieägare, borgenär eller an-

¹ Senaste lydelse 1977: 1092.

*Nuvarande lydelse**Reservanternas förslag*

nan vars rätt kan vara beroende av att någon finnes som kan företräda bolaget.

Likvidatorerna skall genast *anmäla likvidationsbeslutet för registrering.*

Likvidatorerna skall genast *för registrering anmäla beslut om likvidation och förordnande av likvidator.*

Bestämmelserna i denna lag om styrelse och styrelseledamöter äger motsvarande tillämpning på likvidator, i den mån ej annat följer av detta kapitel.

Uppdrag att vara revisor upphör icke genom att bolaget träder i likvidation. Bestämmelserna i 10 kap. äger tillämpning under likvidation.

Revisionsberättelsen skall innehålla uttalande huruvida enligt revisorer-
nas mening likvidation onödigt fördröjes.

10 §²

Likvidatorerna skall genast söka kallelse på bolagets okända borgenärer.

Om likvidatorerna finner skäligen anledning att misstänka att gäldenärsbrott eller annat brott som inte är ringa har förekommit i samband med bolagets verksamhet, skall de ofördröjligen underrätta allmän åklagare därom och därvid angiva grunden för misstanken.

*Vid moment 7 i utskottets hemställan*10 kap.
3 §³

Minst en av bolagsstämman utsedd revisor skall vara auktoriserad revisor eller godkänd revisor

Minst en av bolagsstämman utsedd revisor skall vara auktoriserad revisor eller godkänd revisor.

1. om bolagets bundna egna kapital uppgår till minst en miljon kronor, eller

2. om enligt den senast fastställda balansräkningen full täckning inte finns för bolagets registrerade aktiekapital.

Minst en av bolagsstämman utsedd revisor skall vara auktoriserad revisor om

1. tillgångarnas nettovärde enligt fastställda balansräkningar för de två senaste räkenskapsåren överstiger ett gränobelopp som motsvarar 1 000 gånger det enligt lagen (1962: 381) om allmän försäkring bestämda basbeloppet för den sista månaden av respektive räkenskapsår.²

² Senaste lydelse 1977: 1092.

³ Senaste lydelse 1980: 1104.

Nuvarande lydelse

Reservanternas förslag

2. antalet anställda hos bolaget under de två senaste räkenskapsåren i medeltal överstigit 200, eller

3. bolagets aktier eller skuldebrev är noterade på fondbörs eller på lista utgiven av sammanslutning av svenska fondkommissionärer.

Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer kan i fråga om visst bolag, beträffande vilket de i andra stycket 1 eller 2 angivna omständigheterna föreligger, förordna att bolaget får utse viss godkänd revisor i stället för auktoriserad revisor. Sådant beslut är giltigt i högst fem år.

Vad i andra och tredje styckena föreskrives gäller även för moderbolag i en koncern om nettovärdet av koncernföretagens tillgångar enligt fastställda koncernbalansräkningar för de två senaste räkenskapsåren överstiger det gränslöpp som anges i andra stycket eller om antalet anställda vid koncernföretagen under nämnda tid i medeltal överstigit 200.

I annat bolag än som avses i första, andra och fjärde styckena skall auktoriserad revisor eller godkänd revisor utses, om ägare till en tiondel av samtliga aktier begär det vid bolagsstämma, där revisorsval skall ske.

I annat bolag än som avses i andra och fjärde styckena skall auktoriserad revisor utses, om ägare till en tiondel av samtliga aktier begär det vid bolagsstämma, där revisorsval skall ske.

6 §

På anmälan skall länsstyrelsen förordna behörig revisor

1. när auktoriserad revisor eller godkänd revisor ej är utsedd enligt 3 § första–fjärde styckena,

2. när revisor är obehörig enligt 2 § första stycket eller 4 § första eller andra stycket, eller

3. när bestämmelse i bolagsordningen om antalet revisorer eller om revisors behörighet åsidosatts.

Anmälan enligt första stycket kan göras av envar. Styrelsen är skyldig göra anmälan, om ej rättelse utan dröjsmål sker genom den som utser revisor.

Har bolagsstämman underlåtit att på begäran enligt 3 § femte stycket utse auktoriserad eller godkänd revisor och aktieägare inom en månad från stämman gör framställning till länsstyrelsen, skall denna förordna sådan revisor.

Har bolagsstämman underlåtit att på begäran enligt 3 § femte stycket utse auktoriserad revisor och aktieägare inom en månad från stämman gör framställning till länsstyrelsen, skall denna förordna sådan revisor.

Förordnande enligt denna paragraf skall meddelas efter bolagets hörande och avse tid till dess annan revisor blivit i föreskriven ordning utsedd. Vid förordnande enligt första stycket 2 skall länsstyrelsen entlediga den obehörige revisorn.

I fråga om aktiebolag som bildats före den 1 januari 1982 och som vid utgången av år 1981 inte har auktoriserad eller godkänd revisor tillämpas 10 kap. 3 och 6 §§ i sin äldre lydelse.

